

Laarbeek

Blijvend Investeren

Kadernota 2018

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	
1.1	Algemeen	3
1.2	Leeswijzer kadernota	3
1.3	Procedure behandeling kadernota	3
1.4	Huidige financiële context en inhoudelijke visie voor de toekomst	4
1.5	Nadere gedetailleerde toelichting van de voorstellen	6
1.5.1	Actualisatie van de onderwerpen van de Ontwikkelagenda	6
1.5.2	Onontkoombare voorstellen bestaand beleid en huidige kwaliteit	9
1.5.3	Maatschappelijk wenselijke onderwerpen	11
1.5.4.	Dekkingsvoorstellen	13
1.5.5	Financieel resumé	14
2.	Ambities / Wat gaan we er voor doen?	
2.1	Algemeen	15
2.2	Wat gaan we er voor doen in 2018?	15
	Programma 1 – Veiligheid	16
	Programma 2 – Woonklimaat en leefklimaat	18
	Programma 3 – Gezondheid en zorg	22
	Programma 4 – Welzijn en onderwijs	25
	Programma 5 – Economie en werkgelegenheid	27
	Programma 6 – Directe dienstverlening	31
	Programma 7 – Relatie tussen burgers en bestuur	33
	Programma 8 – Financiën en bedrijfsvoering	35
3.	Financiële kaderstelling	
3.1	Algemeen	37
3.2	Financiële beleidsuitgangspunten 2018-2021	37
3.3	Financieel meerjarenperspectief 2017-2021	39
3.4	Dekkingsplan 2017-2020 (begroting 2017)	40
3.5	Samenvatting financieel meerjarenperspectief 2017-2021	40
3.6	Voorstel aanvullende bijstellingen en maatregelen 2017-2021	41
3.7	Globale doorkijk meerjarenperspectief 2017-2026	46

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Hierbij bieden wij u de kadernota 2018 aan, waarin onze financiële uitgangspunten en (nieuwe) beleidsvoornemens zijn opgenomen ter voorbereiding op de totstandkoming van de begroting 2018-2021. Daarnaast worden in de kadernota ook altijd financiële bijstellingen verwerkt op basis van nieuwe feiten en ontwikkelingen. De kadernota is daarmee een belangrijk instrument van onze planning- en controlcyclus, naast de begroting, tussenrapportages en jaarrekening, als sturings- en informatie-instrument voor de raad.

Deze kadernota is de vierde en tevens laatste van de raads- en collegeperiode na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014. Het betreft de derde kadernota, waarin het collegeprogramma 2014-2018 *'Van Zorgen voor, Naar Zorgen dat'* en de begrotingsopzet van de acht programma's volledig zijn beslag heeft gekregen.

Insteek bij deze kadernota is om de raad uit te nodigen samen met het college de kaders qua beleid en financiën te formuleren waarbij de definitieve uitwerking hiervan zal plaatsvinden in de begroting 2018 met het bijbehorende meerjarenperspectief 2019-2021. Doelstelling is een structureel sluitende meerjarenbegroting.

In het inleidende hoofdstuk geeft het college inzicht in de vertaling van ons speerpunt van duurzaamheid naar concrete voorstellen voor een toekomstbestendig Laarbeek. Blijvend investeren in de samenleving van Laarbeek om klaar te zijn en te blijven voor het kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Verder zijn alle acties behorende bij de geformuleerde ambities uit het collegeprogramma inmiddels gerealiseerd of in gang gezet en dus hebben deze hun financiële vertaalslag al gehad in de meerjarenbegroting.

De concrete voorstellen, die kort toegelicht zijn in dit inleidende hoofdstuk, moeten gezien worden als een voorzet vanuit het college met daarbij de uitnodiging aan de raad met ideeën en suggesties te komen voor aanvullingen en/of veranderingen. Dit verlevendigt het debat waarbij een inhoudelijke discussie over de ins en outs van de beleidsinhoudelijke en financiële vertalingen kan bijdragen aan meer draagvlak van de voorgestelde keuzen.

1.2 Leeswijzer kadernota

Hoofdstuk 1 is een inleidend hoofdstuk, waarin het doel en de behandeling van de kadernota wordt toegelicht en onze gedachtegoed van duurzaamheid met concrete voorstellen wordt gepresenteerd inclusief de doorkijk naar de financiële begroting 2018. Daarnaast wordt onze eerder gepresenteerde Ontwikkelagenda geactualiseerd gepresenteerd aan de hand van de laatste ontwikkelingen.

In hoofdstuk 2 van de kadernota wordt per programma een uitwerking van de geformuleerde ambities gegeven in de vorm van 'Wat gaan we er voor doen in 2018?'. De concrete voorstellen worden in dit hoofdstuk bij het betreffende programma nog nader toegelicht.

In hoofdstuk 3 wordt het financiële gedeelte gepresenteerd. Het begint met een toelichting van de financiële situatie tot nu toe (hoe staat Laarbeek er financieel voor?). Dit wordt gevolgd door een voorstel van aanvullende bijstellingen en maatregelen.

1.3 Procedure behandeling kadernota

De bespreking van de kadernota wordt gebruikt als hét moment om uw raad in de gelegenheid te stellen om de kaders aan te geven voor het beleid en de financiële situatie van de gemeente Laarbeek. Dit zal geschieden via de algemene beschouwingen bij de kadernota. De verdere uitwerking van de vastgestelde kaders vindt plaats bij de samenstelling van de begroting 2018. Hiermee heeft de kadernota een prominente plaats in de planning- en controlcyclus.

1.4 Huidige financiële context en inhoudelijke visie voor de toekomst

Vorig jaar is in de kadernota uitgebreid stil gestaan bij de financiële context en de inhoudelijke visie van ons college voor de toekomst. Op basis van deze inhoudelijke koers uit het collegeprogramma koos én kiest het college duidelijk voor het extra investeren in de gemeenschap van Laarbeek en neemt het college duurzame maatregelen voor Laarbeek. Niet vooruit schuiven naar toekomstige generaties, maar nu ruimte benutten voor een toekomstbestendig Laarbeek.

Duurzaamheid als speerpunt, ook in relatie tot de verrijkte Toekomstvisie

Dit alles met het oog op een gezonde en verantwoorde financiële huishouding, en belangrijker nog om de inhoudelijke ambities uit het collegeprogramma op een toekomstbestendige (duurzame) wijze vorm te geven samen met betrokken partijen. De omgeving is volop in beweging en verandert razendsnel. Onze maatschappij is niet meer overzichtelijk en uniform. In die veelkleurige samenleving zijn eenvoudige aanpakken niet meer effectief. Elk probleem vraagt zijn eigen oplossing. Wij willen hierop anticiperen en/of hierin meebewegen. Dit vraagt om ontwikkelkracht binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. Dit betekent dat het college de kracht van onze inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen blijvend wil faciliteren, stimuleren en ondersteunen. Een veilige woonomgeving, duurzame ruimte, toegankelijk onderwijs, lokale werkgelegenheid, sociale voorzieningen en een goede dienstverlening is blijvend het streven. Dit willen we realiseren mét alle betrokkenen samen. Wij denken dat de speerpunten van een toekomstbestendig Laarbeek het beste ingevuld kunnen worden op lokaal niveau, samen met onze gemeenschap, waarin wij in nabijheid van onze inwoners samen omgevingsbewuste voorstellen vormgeven. Dit neemt niet weg dat bij andere, grensoverschrijdende vraagstukken zoals de bestrijding van ondermijnende criminaliteit, de veiligheidsketen, verkeer en regionaal toerisme, opschaling onontbeerlijk is, en ook in deze kadernota zijn voorstellen geformuleerd die in op dit vlak hun beslag zullen krijgen. Dit vraagt bestuurlijke lenigheid, zoals in de verrijking van onze toekomstvisie naar aanleiding van Veerkrachtig Bestuur ook naar voren is gekomen.

Het belangrijkste ankerpunt voor deze inhoudelijke visie is en blijft, ook voor 2018 en volgende jaren, duurzaamheid voor een toekomstbestendig Laarbeek. Twee jaar geleden is hier al € 1,0 miljoen incidenteel voor beschikbaar gesteld, en € 50.000,- structureel, waarvan via het programmaplan 'Laarbeek Energiek' diverse activiteiten inmiddels zijn uitwerking hebben gekregen. Denk hierbij aan de duurzaamheidsmarkt, de Dragon's Den, duurzaamheidsleningen en ook onze nieuwe voorstellen in deze kadernota ademen duurzaamheid en een visie op (middel)lange termijn uit. Dit blijft namelijk een thema dat dwars door alle programma's van de kadernota heen loopt.

Collegeprogramma gerealiseerd en Ontwikkelagenda geactualiseerd

Alle ambities uit het collegeprogramma zijn inmiddels gerealiseerd, in gang gezet of bevinden zich in de uitvoeringsfase. Naast de uitvoering van dit programmaplan zien wij een aantal andere ontwikkelingen, die wij voor de toekomst in het algemeen en het komend jaar in het bijzonder van groot belang achten voor onze gemeente en onze inwoners. Deze nieuwe ontwikkelingen kunnen en willen wij niet negeren, aangezien deze ook passen binnen ons collegeprogramma en het bijbehorende gedachtegoed 'Van Zorgen voor, Naar Zorgen dat'. Dit leidt ertoe dat wij onze Ontwikkelagenda hebben geactualiseerd aan de hand van deze nieuwe ontwikkelingen in ons streven naar een toekomstbestendig Laarbeek. Onze speerpunten voor ons beleid worden derhalve nog steeds gevormd door onderstaande ontwikkelagenda, waarin wij blijvend zullen investeren:

Ontwikkelagenda

- *Huisvesting en maatschappelijke begeleiding statushouders en/of vluchtelingen*
- *Facilitering voortgezet onderwijs*
- *Vertaling van het Bereikbaarheidsakkoord (flankerende maatregelen) en Bestuursakkoord*
- *Vorming van Economische agenda Laarbeek (Ondernemersfonds)*
- *Vertaling van de Omgevingswet*
- *Accommodatievraagstukken (sport)verenigingen*
- *Inhoudelijke vernieuwing van de WMO (toegevoegd door raad)*

Daarnaast zullen wij een accent leggen op handhaving en veiligheid als onderdeel van de leefbaarheid van onze inwoners.

Overige voorstellen

Naast deze ontwikkelagenda zijn in het bestaand beleid en in onze maatschappelijke opgaven ook bewegingen, waardoor wij het belangrijk vinden om voorstellen aan u voor te leggen voor het beschikbaar stellen van nieuwe c.q. aanvullende middelen. Daarnaast leggen wij u een aantal dekkingsvoorstellen voor om uiteindelijk te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting.

In onze integrale afweging hebben wij de onderwerpen gecategoriseerd, aangezien de keuzemogelijkheid per voorstel verschilt en afhankelijk is van de reeds aangegane verplichtingen, impact op bestaand beleid, gedane toezeggingen en/of (financiële) risico's.

In dit licht zijn alle voorstellen in onderstaande categorieën ingedeeld om inzicht te krijgen in de keuzevrijheid en de eventuele impact per voorstel:

- Actualisatie van de onderwerpen in de Ontwikkelagenda (blauwe kleur)
- Onontkoombare voorstellen op basis van bestaand beleid (groene kleur)
- Maatschappelijk wenselijke onderwerpen met nog een bepaalde keuzemogelijkheid (gele kleur)
- Voorgestelde dekkingsmaatregelen op basis van bestaand beleid (rode kleur)

Met deze voorstellen investeren wij nu in onze gemeenschap om klaar te zijn en te blijven voor de toekomst en ons hoge voorzieningenniveau in Laarbeek qua wonen, leven en werken blijvend in stand te houden. Deze voorstellen zijn in de verschillende categorieën in de volgende paragraaf meer gedetailleerd toegelicht en ook bij de programma's en zijn hieronder opgesomd qua financiële consequenties. Ook de resultaten van de meicirculaire 2017 zijn hierin opgenomen, waarvan een nadere toelichting via een afzonderlijke raadsinformatiebrief zal worden verstrekt.

Meerjarensaldi begroting 2018-2026

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Budgetprognose bestaand beleid	-367	-282	-102	-269	-359	-459	-574	-714	-714
Dekkingsplan 2017-2025	128	260	396	396	396	396	396	396	396
Effect meicirculaire 2017	122	153	118	144	144	144	144	144	144
Begrotingsbeeld als startpunt	-117	131	412	271	181	81	-34	-174	-174
Actualisatie Ontwikkelagenda	297	306	271	186	176	155	135	135	135
Onontkoombaar, bestaand beleid	-439	-425	-463	-499	-536	-562	-589	-611	-634
Maatschappelijk wenselijk	-313	-238	-218	-198	-118	-118	-118	-118	-118
Dekkingsvoorstellen	279	279	279	346	346	346	346	346	346
Subtotaal voorstellen	-176	-78	-131	-165	-132	-179	-226	-248	-271
Meerjarenperspectief kadernota	-293	53	281	106	49	-98	-260	-422	-445

Bedragen x € 1.000,-

+ = voordelig effect / - = nadelig effect

Het begrotingsbeeld inclusief de meicirculaire 2017 als startpunt is veranderd door onze voorstellen in de vier genoemde categorieën, waaruit in onderlinge optelling een geactualiseerd meerjarenperspectief naar voren komt met een nadelig saldo van € 293.000,- in 2018 en positieve saldi in 2019 tot en met 2022 van respectievelijk € 53.000,-, € 281.000,-, € 106.000,- en € 49.000,-.

Wij zijn trots dat wij deze kadernota met een structureel sluitend meerjarenperspectief mogen presenteren. Vooral vanwege het feit dat wij er in geslaagd zijn, samen met uw raad, om onze ambities te realiseren en ook nu weer nieuwe ontwikkelingen proactief op kunnen pakken door hierop te anticiperen in de ontwikkelagenda en met nieuwe voorstellen. Hiermee kunnen wij tegemoet komen aan ontwikkelingen in onze samenleving en duurzaam samen bezig te zijn een betere leefgemeenschap voor onze inwoners en hun toekomstige generaties te realiseren.

Wij gaan graag met u in debat over onze voorstellen en rekenen op een constructieve discussie voor het vergaren van draagvlak hiervoor.

1.5 Nadere gedetailleerde toelichting van de voorstellen

In de vorige paragraaf is aangegeven dat al onze voorstellen in onderstaande categorieën is ingedeeld om inzicht te krijgen in de keuzevrijheid en de eventuele impact per voorstel:

- Actualisatie van de onderwerpen in de Ontwikkelagenda (blauwe kleur)
- Onontkoombare voorstellen op basis van bestaande beleid (groene kleur)
- Maatschappelijk wenselijke onderwerpen met nog een bepaalde keuzemogelijkheid (gele kleur)
- Voorgestelde dekkingsmaatregelen op basis van bestaand beleid (rode kleur)

1.5.1 Actualisatie van de onderwerpen van de Ontwikkelagenda

De consequenties van de actualisatie van de Ontwikkelagenda zijn in onderstaande tabel in blauw opgenomen, met daarboven de bedragen uit de Ontwikkelagenda, zoals deze in de Kadernota en Begroting 2017 waren opgenomen. Op deze manier is zichtbaar wat er was opgenomen en welke financiële wijziging in deze kadernota wordt voorgesteld:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie Ontwikkelagenda									
<i>Ontwikkelagenda 2017:</i> Huisvesting statushouders	-120	-120	-120	-120	-120	-120	-120	-120	-120
Huisvesting statushouders: Vrijval middelen statushouders Incidenteel tbv statushouders	120 pm	120	120	120	120	120	120	120	120
<i>Ontwikkelagenda 2017:</i> Facilitering voortgezet onderwijs: *Korte termijn: noodlokalen *Lange termijn	-17 pm	-17 pm	-17 pm	-17 pm	-17 pm	-17 pm	-17 pm	-17 pm	-17 pm
Facilitering voortgezet onderwijs: *Investing commandrijcollege *Dekking tlv algemene reserve Hogere alg. uitkering (leerlingen)	-2.000 2.000 23	43	33	23	13	0	0	0	0
<i>Ontwikkelagenda 2017:</i> Economische zaken *Uitvoering Economische Agenda *Bijdrage Ondernemersfonds	-90 -22	-90 -22	-90 -22	-70 -22	-50 -22	-20 -22	0 -22	0 -22	0 -22
Economische zaken: Innovatiehuis tlv Econ. Agenda Vrijval Peelnetw. voor Innovatiehuis Lagere bijdrage Ondernemersfonds	0 14 15	0 28 15	0 28 15	0 28 15	0 28 15	-8 28 15	-28 28 15	-28 28 15	-28 28 15
<i>Ontwikkelagenda 2017:</i> Accommodatievraagstukken	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75
Accommodatievraagstukken: Vervanging dak de Raam, € 100.000 Dekking tlv accommodatievragen	-6 6	-6 6	-6 6	-6 6	-6 6	-6 6	-6 6	-6 6	-6 6
<i>Ontwikkelagenda 2017:</i> Risico's Participatiewet Buffer risico's Participatiewet	-125	-100	-75	0	0	0	0	0	0
Risicobuffer Participatiewet Vrijval buffer risico's participatiewet	125	100	75	0	0	0	0	0	0
Actualisatie Ontwikkelagenda	297	306	271	186	176	155	135	135	135

Bedragen x € 1.000,-

+ = voordelig effect / - = nadelig effect

In het navolgende worden de verschillende wijzigingen van de Ontwikkelagenda van vorig jaar nader toegelicht per speerpunt van ons college.

Huisvesting statushouders

Vorig jaar is voorgesteld om een bedrag van € 1 miljoen ter beschikking te stellen om aan onze doelen en taakstellingen te voldoen voor de huisvesting van statushouders. Hiervoor werd derhalve een structurele begrotingspost van € 120.000,- opgenomen zijnde de kapitaallasten van de beschikbaar gestelde miljoen. Wij vinden het belangrijk om onze verantwoordelijkheid te nemen voor het faciliteren en realiseren van adequate huisvesting voor een kwetsbare groep, samen met onze partners op het gebied van wonen, welzijn en integratie. Inmiddels is duidelijk geworden dat wij als Laarbeek onze taakstelling voor 2016 hebben gerealiseerd en dat goede afspraken gemaakt zijn met onze partners om te voorzien in adequate huisvesting. Daar komt bij dat de instroom van vluchtelingen sterk is afgenomen, ten opzichte van het moment dat wij onze ontwikkelagenda voor de eerste keer presenteerden. Dit maakt dat wij het speerpunt nog steeds omarmen uit de ontwikkelagenda en met hoge prioriteit bewerkstelligen, maar voorstellen de beschikbaar gestelde middelen van € 120.000,- structureel vrij te laten vallen vanaf 2018. Wel nemen wij een pro memoriepost op in 2018 mochten er onverhoopt toch nog additionele middelen nodig zijn vanuit de gemeente of de instroom hoger worden.

Facilitering huisvesting onderwijs

De facilitering van de onderwijshuisvesting is een gemeentelijke taak, die wij in het licht van een toekomstbestendig Laarbeek een warm hart toedragen. Eerder zijn al middelen voor tijdelijke huisvesting beschikbaar gesteld, die in de oorspronkelijke raming op € 17.000,- waren begroot zijnde de kapitaallasten van € 145.000,-. Bij raadsbesluit van april 2017 is gekozen om deze middelen in te zetten voor langere huur van de noodlokalen. Voor lange termijnoplossingen was in eerste instantie een pro memoriepost opgenomen, om het proces dat gezamenlijk met het Commanderijcollege doorlopen zou worden niet op voorhand te beïnvloeden c.q. te 'belasten' met het opnemen van een bedrag. Inmiddels zijn de gezamenlijke plannen in een meer gevorderd stadium, zodat het college het raadzaam vindt om een indicatief bedrag op te nemen voor de uitvoering van een lange termijnoplossing. Wij zijn blij dat deze oplossing met een keuze voor schoolwoningen ook iets voor de toekomst oplevert en flexibiliteit biedt, zodat het mooi aansluit bij onze duurzaamheidsgedachte. Voorgesteld wordt om hiervoor een bedrag van € 2,0 miljoen te ramen met als voorgestelde dekking de algemene reserve. Aangezien gebouwd wordt voor groei van leerlingenaantallen, waarvoor wij ook middelen ontvangen vanuit het Rijk via de algemene uitkering, zijn deze tijdelijke meeropbrengsten ook betrokken in de nieuwe ramingen.

Economische zaken: Economische Agenda en Ondernemersfonds

Op het gebied van economische zaken is vorig jaar invulling gegeven aan onze ambities door middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de Economische Agenda en de oprichting van een Ondernemersfonds. Voor de acties behorend bij de Economische Agenda was tot 2020 € 90.000,- opgenomen, waarna dit bedrag geleidelijk afliep tot € 20.000,- in 2023. De bijdrage van de gemeente in het Ondernemersfonds was geraamd op € 22.000,- in de vorige begroting. Inmiddels is duidelijk geworden dat de bijdrage van de gemeente voor het Ondernemersfonds met € 15.000,- structureel neerwaarts kan worden bijgesteld.

Daarnaast zijn in Peelverband inmiddels goede initiatieven, onder andere op economisch gebied, opgestart door het instellen van een gezamenlijk Innovatiehuis. Voorgesteld wordt om dit Innovatiehuis in te bedden in onze Economische Agenda en ook uit de middelen van de Economische Agenda te dekken. Aangezien de Economische Agenda aflopende bedragen kent na 2021, wordt voorgesteld de vrijvallende middelen van het Peelnetwerk hiervoor (deels) in te zetten als dekking voor het Innovatiehuis vanaf 2023 en volgende jaren.

Accommodatievraagstukken (sport)verenigingen

In de vorige begroting is aangegeven dat er een proces met de (sport)verenigingen is gestart om te komen tot een gezamenlijke ontwikkelagenda met als doel dat verenigingen zich kunnen ontwikkelen naar c.q. handhaven als toekomstbestendige organisaties. Door het college is toen ook aangegeven dat andere onderwerpen op het gebied van accommodatiebeleid onder de beschikbaar gestelde structurele middelen van € 75.000,- zouden kunnen vallen. Vanaf 2017 is dit proces met externe begeleiding geïntensiveerd in samenspraak met de (sport)verenigingen, zodat de resultaten in 2018 ook zichtbaar zullen worden.

In de tussenliggende periode is er een voorstel vanuit het college voor vervanging van het dak van manege de Raam, waarvan de kosten indicatief geschat worden op € 100.000,-. Dit leidt tot structurele kapitaallasten van € 6.000,-, waarvan wordt voorgesteld om deze uit de middelen van de ontwikkelagenda voor accommodatievraagstukken ad € 75.000,- te dekken. Voor overige voorstellen resteert dan een bedrag van € 69.000,- structureel.

Bereikbaarheidsakkoord, Omgevingswet, Inhoudelijke vernieuwing WMO

De overige onderwerpen uit de Ontwikkelagenda van vorig jaar, te weten de Bereikbaarheidsagenda, voorbereidingen op de Omgevingswet en de inhoudelijke vernieuwing van de WMO behoeven op dit moment geen financiële bijstelling, maar vormen nog steeds speerpunten van ons beleid voor de toekomst.

Bereikbaarheidsakkoord

Om een toekomstbestendig mobiliteitssysteem te creëren voor de driehoek Eindhoven-Veghel-Asten is in het Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost-Brabant een aantal uitgangspunten en bijbehorende maatregelen beschreven. Vanuit een integrale mobiliteitsbenadering wordt ingezet op Smart Mobility en co-modaliteit (gebruikmaken van verschillende vervoersmiddelen). In het toekomstig mobiliteitssysteem van de regio Zuidoost-Brabant worden verschillende vervoerswijzen naast elkaar én in combinatie met elkaar gebruikt. Dit zorgt voor een balans tussen individuele bereikbaarheid en maatschappelijke belangen. De mogelijkheden hiervoor worden geboden door de realisatie van een schaal-sprong voor fiets en Openbaar Vervoer en intermodale knooppunten (mogelijkheid om over te stappen op een andere vervoersmiddel). Maar ook door automobilisten te verleiden om gebruik te maken van het hoofdwegennet (A2, A67 en N279). Waar dat niet mogelijk is wordt autoverkeer gebundeld op daarvoor bestemde wegen met een goede balans tussen de kwaliteit van de omgeving en de doorstroming. De N615 door Laarbeek is een van de bundelingswegen in het gebied.

Nieuwe en bewezen methoden op het gebied van 'slimme' technieken in mobiliteit en 'slim' organiseren van mobiliteit worden ingezet om het mobiliteitssysteem toekomstbestendig te maken. De regio wil het brandpunt zijn van dé Europese regio voor het ontwikkelen, testen, implementeren en vermarkten van nieuwe mobiliteitsconcepten en -diensten. Voor alle projecten uit de Bereikbaarheidsagenda zijn inmiddels projectfiches ingevuld. Nu is men bezig met de programmering en de fasering van de diverse projecten. Zoals ook door de raad gevraagd, zal vanuit Laarbeek steeds de aanpak van het knelpunt van de Beekse brug onder de aandacht worden gebracht in alle projecten en overlegtafels.

Omgevingswet

Aangezien de invoering van de Omgevingswet een zeer grote transitie betreft, zullen ondanks dat de invoeringsdatum naar achteren schuift, voorbereidingen worden getroffen voor de implementatie ervan in onze organisatie, visie en regels. Een plan van aanpak voor de te nemen stappen zal in 2018 worden gemaakt met daarbij een inventarisatie welke visies, plannen, regelgeving moet worden aangepast. Daarnaast zullen we experimenteel al aan de slag gaan met de nieuwe werkwijzen, die de Omgevingswet beoogd, aangezien het een wezenlijk andere manier van werken vraagt.

Inhoudelijke vernieuwing WMO

De inhoudelijke vernieuwing van de Wmo gebeurt op verschillende niveaus. Zowel regionaal als lokaal timmeren we binnen de beschikbare budgetten (cluster 4, Wmo-beleidsplan, subsidieprogramma maatschappelijke domein, middelen voor maatwerk en algemene voorzieningen Wmo en het duurzaamheidsbudget) hard aan de weg. Zo zijn de Fysieke overlegtafel en het netwerkoverleg kleine zorgondernemers Laarbeek broedplaatsen voor innovatie bij aanbieders en stimuleren we nieuwe initiatieven van inwoners via o.a. Vierbinden, de Wmo-raad, Laarbeek Actief en Laarbeek Energiek.

Vrijval buffer risico's Participatiewet (BUIG-middelen)

Vorig jaar is aangegeven dat er voor de Participatiewet sprake was van veel onzekerheden, waarin onze partners zich inspanden om te voldoen aan de doelstellingen van deze wet vanuit de eigen verantwoordelijkheden. Er waren toen diverse risico's op de BUIG-middelen en financiële kaders voor uitvoering van de Participatiewet naar voren gekomen. Inmiddels is het 1^e concept-Ondernemingsplan 2018 en de meerjarenbegroting van Senzer vertaald in noodzakelijke budgettaire bijstellingen van € 37.000 van 2018 tot en met 2020 in deze kadernota. Tevens is er een structurele financiële oplossing verwerkt in de cijfers van de kadernota van de VSO-PRO-leerlingen (betreft leerlingen van het Voortgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs), oplopend tot € 70.000,- in 2021. Dit betekent dat de financiële risico's een concrete vertaling hebben gekregen in ons meerjarenperspectief, waardoor deze risicobuffer niet meer nodig is. Derhalve wordt voorgesteld deze te laten vrijvallen.

1.5.2 Onontkoombare voorstellen uitgaande van bestaand beleid en huidige kwaliteit

Wij vinden het belangrijk om ons voorzieningenniveau in alle kernen hoog te houden. Dit vraagt om beleid, beheer én een gemeentelijke organisatie, die dit uitdraagt, invult en daarvoor toegerust is. Om dit te realiseren, doen wij de volgende voorstellen, die onontkoombaar zijn op basis van het bestaande beleid en huidige kwaliteit. Deze voorstellen zijn te herkennen aan de **groene kleur**:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Onontkoombare voorstellen uitgaande van bestaand beleid en huidige kwaliteit									
Beheerplannen openbare ruimte	-50	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Beleids-/beheerplan verhardingen	-112	-134	-157	-179	-202	-224	-247	-269	-292
Openbare verlichting, scenario 4	-14	-28	-43	-57	-71	-75	-79	-79	-79
Openbare verlichting tlv alg. reserve Terugstorting lagere lasten in reserve	Onttrekking uit algemene reserve van € 1,2 miljoen (scenario 4) Storting lagere lasten in algemene reserve 15-20 jaar tot € 1,2 milj.								
Beeldkwaliteit onkruidbestrijding	-31	-31	-31	-31	-31	-31	-31	-31	-31
Groenonderhoud door SW-bedrijf	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60	-60
Beheerovereenkomst Bosgroep	-25	-25	-25	-25	-25	-25	-25	-25	-25
Project Super Sociaal	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21
Dekking tlv middelen AWBZ	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Kinderarmoede, maatregelen	-76	-76	-76	-76	-76	-76	-76	-76	-76
Dekking tlv geormerkte middelen	76	76	76	76	76	76	76	76	76
Verbetering dienstverlening	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-67
Renteherziening lening Hoge Regt	-80	-80	-80	-80	-80	-80	-80	-80	-80
Subtotaal onontkoombaar	-439	-425	-463	-499	-536	-562	-589	-611	-634

Bedragen x € 1.000,-

+ = voordelig effect / - = nadelig effect

In het navolgende volgt een korte toelichting per onderwerp.

Beheerplannen openbare ruimte

Voor het opstellen van een aantal beheerplannen (vijvers en waterpartijen, bruggen en vlonders en slotenbeheer) zijn eenmalige middelen nodig. Voorgesteld wordt om hiervoor in 2018 € 50.000,- beschikbaar te stellen. Daarna kan aan de hand van een keuze uit kwaliteitsniveaus/scenario's keuzen gemaakt worden over het niveau van uitvoering van het beheer. Deze consequenties zijn vooralsnog als pro memoriepost opgenomen en zullen naar verwachting ingevuld worden na vaststelling van de beheerplannen.

Beleidsplan verhardingenbeheer

Het nieuw op te stellen beleidsplan verhardingenbeheer moet inzicht geven in de te maken keuzen op het gebied van onderhoud aan verhardingen (zowel wegen als fietspaden) als ook vervangingen van onderlagen. Aangezien de inhoudelijke discussie op basis van te maken keuzen in dit plan nog gemaakt moet worden, is het eigenlijk voorbarig om nu een precies bedrag op te nemen als structurele lasten. Echter gegeven het feit dat de omvang van de mogelijk benodigde middelen substantieel is, is er toch voor gekozen om nu indicatief eerste ramingen op te nemen, met daarbij het voorbehoud dat deze nog kunnen gaan wijzigen bij de begroting. Dit als een indicatief kader.

Het college wil nadrukkelijk ruimte houden voor de inhoudelijke discussie op basis van gedegen onderzoek naar de huidige kwaliteit om deze af te zetten tegen de gewenste kwaliteit en daar keuzen in te kunnen maken. Bij de begroting zal naar verwachting meer duidelijkheid bestaan, zodat het college met de raad ook in debat kan gaan over de te maken inhoudelijke keuzen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De provincie heeft eerder bij de begroting 2017 ook onze gemeente geadviseerd om hier een meerjarenplan voor op te stellen gegeven de (financiële) risico's die hier mee samenhangen.

Openbare verlichting, scenario 'optimale inzet en aandacht'

Voor het opstellen van het beleidsplan openbare verlichting heeft het college de keuze gemaakt om in het licht van duurzaamheid voor een scenario van 'optimale inzet en aandacht' (scenario 4) met een hoog ambitieniveau voor de openbare verlichting en duurzaamheid. Dit betekent dat in 5 jaar tijd alle armaturen in onze gemeente worden vervangen en regelbare led-verlichting mogelijk te maken. Dit vraagt een substantiële investering qua financiële middelen, maar qua duurzaamheid is er sprake van een enorme winst door de afname van CO2-uitstoot. Wij willen hierin model staan voor anderen en geven zelf het goede voorbeeld in het invullen van

onze duurzaamheidsgedachte op het gebied van openbare verlichting.

Voorgesteld wordt om hiervoor een extra investering te doen van € 2,4 miljoen verspreid over 5 jaar, hetgeen leidt tot extra kapitaallasten van € 27.000,- in 2017 oplopend tot € 144.000,- in 2024. Deze investering leidt ook tot een energiebesparing wordt van € 13.000,- in 2018 oplopend tot maximaal € 65.000,-.

Het gesaldeerde bedrag van de kapitaallasten van de investering minus de energiebesparing is opgenomen in deze kadernota als extra financiële last en bedraagt € 14.000,- in 2018 oplopend tot € 79.000,- vanaf 2024.

Daarnaast is er sprake van een boekwaarde van de huidige armaturen, die nu binnen 5 jaar vervangen worden. Voorgesteld wordt om deze in vijf jaarlijkse tranches van € 233.000,- af te boeken voor een totaalbedrag van circa € 1,2 miljoen en dit nadeel te dekken uit de algemene reserve gedurende vijf jaar. Doordat deze boekwaarde van de huidige armaturen in 5 jaar wordt afgeboekt, leidt dit aan de andere kant weer tot vrijval van de bijbehorende kapitaallasten ad € 15.000,- in 2018 tot € 73.000,- in 2024. Voorgesteld wordt om deze voordelen jaarlijks terug te storten in de algemene reserve, waardoor na 15 tot 20 jaar de volledige terugstorting van de oorspronkelijke € 1,2 miljoen is gerealiseerd.

Beeldkwaliteit onkruidbestrijding (milieuvriendelijk)

Gebleken is dat het budget voor het onkruidbeheer op de verhardingen het afgelopen jaar 2016 uitgevoerd door Blink, niet voldoende was om het afgesproken kwaliteitsbeeld te handhaven. Sinds 2016 is chemische onkruidbestrijding niet meer toegestaan. Willen we het huidige afgesproken kwaliteitsbeeld handhaven dan zullen er extra middelen nodig zijn. Er is dan een bedrag nodig van € 125.000,-, terwijl er een bedrag van € 94.000,- beschikbaar is. Dit vraagt om een extra bijdrage van structureel € 31.000,- vanaf 2018, aangezien voor 2017 eenmalig middelen beschikbaar zijn gesteld.

Uitbesteding groenonderhoud aan SW-bedrijf

Door de raad is het alleenrecht voor groenonderhoud opnieuw toegekend aan een SW-bedrijf in het licht van de Participatiewet. Aangezien de kostprijzen de afgelopen jaren nogal zijn gestegen ten opzichte van ons oude contract, leidt het nieuwe contract tot hogere structurele kosten ad € 60.000,-.

Beheerovereenkomst Bosgroep

Na de positieve ervaringen van de afgelopen jaren heeft het college besloten om voor de periode 2016-2021 opnieuw een beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid Nederland af te sluiten voor het beheer van de gemeentelijke bos-, natuur- en landschapsgebieden. De beheerovereenkomst biedt veel ruimte voor participatie en de inzet van vrijwilligers. Dankzij het positieve resultaat in de afgelopen beheerperiode kan het financiële tekort dat volgens de begroting zou ontstaan, opgevangen worden. Wel dient het bedrag dat eerder dit jaar onterecht werd aangemerkt als structureel voordeel, weer bijgeraamd te worden. Dit zal in de kadernota 2018 worden voorgesteld. Mocht de raad hiermee niet instemmen dan kan het ambitieniveau van de beheerovereenkomst zonder financiële of juridische consequenties tussentijds aangepast worden.

Voorzetting project Super Sociaal

Het project Super Sociaal is gestart met een pilot van een jaar. Nu de pilot laat zien dat deze positief is, wordt voorgesteld om het ondersteunen van dit project te continueren. Hiervoor worden nog beschikbare middelen in de begroting van de AWBZ ingezet als dekking, aangezien de oorspronkelijke bestemming van deze middelen is weggevallen.

Bestrijding kinderarmoede

Van het Rijk worden geormerkte middelen ontvangen voor het bestrijden en voorkomen van kinderarmoede. Voorgesteld wordt om deze middelen voor dit belangrijke doel ook in te zetten in samenwerking met Stichting Leergeld en andere maatschappelijke partners op dit vlak.

Investeren in bedrijfsvoering en verbetering dienstverlening

Het huidige postsysteem Decos wordt niet langer ondersteund door de leverancier, waardoor de keuze is gemaakt om een nieuw zaaksysteem van Dimpact te gaan implementeren voor alle klantcontacten en informatiestromen. Via Dimpact is ook onze website en alle e-formulieren georganiseerd en met een keuze voor de nieuwe applicatie zal er de mogelijkheid bestaan dat de klant veel meer zijn gevraagde producten kan volgen (statusinformatie) en ook ervaren dat deze sneller en klantvriendelijker afgewerkt worden. Om dit in de toekomst mogelijk te maken, wordt voorgesteld om te investeren in de bedrijfsvoering en de dienstverlening en hiervoor extra structurele middelen beschikbaar te stellen van € 67.000,-.

Renteherziening vaste geldlening De Hoge Regt

Per 10 april 2018 loopt een vaste geldlening af welke is verstrekt aan De Hoge Regt BV. De restant-grootte hiervan bedraagt € 4 miljoen tegen een rentepercentage van 4%. Gelet op het huidige renteniveau wordt bij de herfinanciering hiervan een financieel risico gelopen. Uitgaande van een verwachte nieuwe rente van circa 2% is er sprake van een verwacht nadeel c.q. nadelig risico van € 80.000,- bij de herfinanciering.

1.5.3 Voorstellen met onderwerpen die maatschappelijk wenselijk zijn

Afgezien van voorstellen uit de vorige paragraaf, die onontkoombaar zijn om het huidige voorzieningenniveau te handhaven, zijn er ook voorstellen die maatschappelijk zeer wenselijk zijn in het licht van nieuwe ontwikkelingen of maatschappelijke trends. Deze voorstellen zijn te herkennen aan de gele kleur en zijn hieronder opgenomen:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Maatschappelijk wenselijke onderwerpen									
Schadevergoeding glasvezel ontvangst € 400.000 in 2017 -storting bomenfonds: € 200.000,- -storting in alg. reserve: € 200.000,-	Voorstel heeft betrekking op jaarschijf 2017 Voorstel heeft betrekking op jaarschijf 2017								
Revitaliseren woonwagencentrum AR	-30	0	0	0	0	0	0	0	0
Revitalisering Kerkplein Aarle-Rixtel	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Oranjeplein Mariahout, € 620.000,- Dekking tlv algemene reserve	-620 620								
Bijdrage in aanpassingen schoolwoningen J.v.Rixtelstraat (€ 150.000)	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9
Convenant Taalhuis Laarbeek Dekking tlv middelen AWBZ	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19
Invulling participatiewet, werkgever	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Begeleiding mensen naar werk	-150	-120	-100	-80	pm	pm	pm	pm	pm
WEAREFOOD	-15	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunst en Cultuurhistorie / Monumentenbeleid	-48	-48	-48	-48	-48	-48	-48	-48	-48
Herinrichting raadszaal/ontvangsthal Dekking tlv algemene reserve	-pm pm								
Subtotaal maatschapp. wenselijk	-313	-238	-218	-198	-118	-118	-118	-118	-118

Bedragen x € 1.000,-

+ = voordelig effect / - = nadelig effect

In het navolgende volgt een korte toelichting per onderwerp:

Ontvangen schadevergoeding bomen bij aanleg glasvezel

In 2017 is na jaren procederen uitspraak gekomen in een geschil over schade bij de aanleg van glasvezel. De gemeente ontvangt een schadevergoeding van € 400.000,-, waarvan wordt voorgesteld om € 200.000,- in het bomenfonds en € 200.000,- in de algemene reserve te storten. Diverse bomen zijn namelijk de afgelopen jaren al vervangen als gevolg van de opgelopen schade uit de reguliere exploitatie, zodat volledige storting in het bomenfonds niet nodig is. Daarnaast zijn er veel kosten gemaakt van ambtelijke uren en juridische bijstand, die via het rekeningresultaat veelal zijn beslag hebben gekregen uit de algemene reserve. Vandaar dat een gedeeltelijke (terug)storting in de algemene reserve wordt voorgesteld. Door de storting in het bomenfonds van € 200.000,- zal de bovengrens van dit fonds worden overschreven, waarvan wordt voorgesteld om dit (tijdelijk) toe te staan.

Revitalisering woonwagencentrum Aarle-Rixtel

Alle woonwagencentra in Laarbeek zijn inmiddels gerenoveerd, behalve Aarle-Rixtel. Nadere beschouwing heeft er toe geleid dat overdracht aan de woningstichting niet direct voor de hand ligt. Voorgesteld wordt om het woonwagencentrum te revitaliseren door de openbare ruimte, de weg en de speelplek op te knappen. Voor de revitalisering is eenmalig circa € 30.000,- nodig en voorgesteld wordt om deze beschikbaar te stellen.

Revitalisering Kerkplein Aarle-Rixtel

Voor de aanpak van het Kerkplein in Aarle-Rixtel is eerder een bedrag beschikbaar gesteld, dat mogelijk niet toereikend is om daar te komen tot een adequate oplossing. In overleg met het parochiebestuur willen wij onderzoeken of er een mogelijkheid is om samen te komen tot nieuwe planvorming, waarbij de mogelijkheid open wordt gehouden om hiervoor extra middelen beschikbaar te stellen. Vooralsnog wordt hier een pro memoriepost voor opgenomen in afwachting van nadere concretisering van eventuele plannen in samenwerking met het parochiebestuur en andere maatschappelijke partners.

Aanpak Oranjeplein Mariahout

De centrumgebieden in de Laarbeekse kernen zijn - met uitzondering van het Oranjeplein in Mariahout - in het laatste decennium heringericht en gerevitaliseerd. Het Oranjeplein ontbeert nu de zo noodzakelijke samenhang

en oogt vermoeid. Jammer, want de functionele- en belevingswaarde van een plein voor een dorp zijn groot. Zorg om het Dorp heeft in januari 2012 de plannen voor het centrum ontvouwd maar is niet in staat gebleken om dit plan een vervolg te geven. Het ontbreekt het platform verklaarbaar aan geld, expertise en ervaring bij dit soort processen. MTD Landschapsarchitecten uit Den Bosch heeft in 2017 op verzoek van de gemeente een gedragen pleinontwerp vervaardigd waarbij de verschillende compartimenten van het plein op fraaie wijze met elkaar in verbinding worden gebracht, aansluitend bij de aanpak van het processiepark en de herontwikkeling van Mariënhof. Een en ander heeft in goed overleg met Zorg om het Dorp, de onder dit platform ressorterende werkgroepen en belangstellende bewoners plaatsgevonden. De kracht van Mariahout is: samen de schouders onder een uitdaging, en dat is ook hier duidelijk naar voren gekomen. Daadwerkelijke herinrichting van het plein is voorzien in 2018. Eerste indicatie van de kosten bedragen € 620.000,-, waarvan een dekking ten laste van de algemene reserve wordt voorgesteld.

Bijdrage aanpassingskosten voormalige schoolwoningen J v Rixtelstraat Aarle-Rixtel

Met Stichting De Eenbes is een intentieovereenkomst gesloten waarin is vastgelegd dat beide partijen (gemeente en Eenbes) gezamenlijk een haalbaarheidsonderzoek gaan uitvoeren naar de voormalige schoolwoningen aan de Jan van Rixtelstraat. Dit onderzoek moet uitwijzen of deze woningen geschikt kunnen worden gemaakt als een volwaardig, toekomstbestendig schoolgebouw. Dit gebouw moet dan in de plaats komen van het schoolgebouw van basisschool de Brukelum. Een ruwe inschatting van de mogelijke bijdrage van de gemeente in de aanpassingen bedraagt € 150.000,-. Dit leidt tot kapitaallasten van € 9.000,- structureel.

Uitwerking samenwerkingsconvenant Taalhuis Laarbeek 2017-2021

Op 15 mei 2017 is het Taalhuis in Laarbeek geopend. Dit is een laagdrempelig inlooppunt voor professionals, vrijwilligers en laaggeletterden waar men terecht kan met vragen over laaggeletterdheid (signaleren, doorverwijzen, etc.). Verder zijn we (Vierbinden, Bibliotheek, ROC ter Aa en Stichting lezen en schrijven) bezig met een actieplan om de geletterdheid daadwerkelijk te bevorderen in Laarbeek. Momenteel is niet bekend hoeveel dit gaat kosten maar dat hiervoor structurele middelen moeten komen, is zeker. Naar schatting zal het gaan om een bedrag van structureel € 30.000,-, waarvan gedeeltelijke dekking ad € 19.000,- wordt voorgesteld van de nog in de begroting aanwezige middelen voor AWBZ en de Participatiewet.

Invulling Participatiewet door gemeente als werkgever

De gemeente Laarbeek moet ook aan het quotum voldoen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans op een baan te geven. Momenteel zijn er vier medewerkers vanuit Senzer gedetacheerd bij de gemeente. Voorgesteld wordt voor de kosten hiervan afzonderlijke middelen ter beschikking te stellen, aangezien hun inzet anders niet gecontinueerd kan worden.

Begeleiding mensen naar werk

Senzer en Vierbinden hebben samen een plan in voorbereiding om bemiddeling tot stand te brengen in het licht van de Participatiewet. De kosten van deze bemiddeling kunnen deels uit het lokale Participatiebudget worden gedekt. Daarnaast is er de intentie om statushouders snel aan het werk te helpen. Aangezien de verwachting is dat deze doelgroep zal afnemen, is er ook een afnemend bedrag opgenomen; € 150.000,- in 2018 aflopend naar € 80.000,- 2021. Voor de periode 2022 en verder wordt vooralsnog pro memorie geraamd met het oog op de mogelijke inzet van lokale middelen danwel afname van de doelgroep.

WEAREFOOD

Brabant is de Europese regio van gastronomie in 2018. Vanuit de provincie is er dan ook een programma ontwikkeld dat fors inzet op het neerzetten van Brabant op het gebied van food. Er zijn veel ideeën om ook als Laarbeek/de Peel hierbij aan te haken en onszelf in de etalage te zetten. Daarbij is dit programma ook een goed vliegwiel om de samenwerking in de Peel op het gebied van toerisme/recreatie en economie een boost te geven. We hebben namelijk allemaal iets met food en allerlei bedrijven/spelers lopen ook warm voor dit thema. WEAREFOOD2018 vindt aansluiting bij onze beleidsdoelstellingen: samen/ educatief/ duurzaam zoals in diverse van onze beleidsplannen (duurzaamheidsprogramma, economische agenda, wmo-beleidsplan, et cetera) naar voren komt. De kosten voor WEAREFOOD bedragen eenmalig € 15.000,- in 2018.

Kunst en Cultuurhistorie / Monumentenbeleid

Een aantal jaar geleden zijn de middelen voor cultuurhistorie en monumentenbeleid in het licht van bezuinigingen geschrapt, te weten een bedrag van € 48.000,-. Te meer daar ook de uitvoeringsmiddelen niet meer aanwezig waren, die voorheen vanuit het Fonds Bovenwijkse voorzieningen kwamen (dat is opgeheven). Voorgesteld wordt om dit terug te draaien in het licht van een toekomstbestendig Laarbeek en nadere invulling te geven aan Kunst en Cultuurhistorie / Monumentenbeleid samen met betrokken organisatie, zoals bijvoorbeeld de Heemkundekringen.

Herinrichting raadszaal en ontvangsthal (inclusief apparatuur)

Momenteel wordt een procesaanpak voorbereid voor de herinrichting van de raadszaal en de ontvangsthal, waarbij het in de raadszaal met name het meubilair en de apparatuur betreft en in de ontvangsthal aanpassingen om het meer een gastvrije ontmoetingsplek te laten zijn. Omdat nog niet duidelijk is hoe groot het benodigde bedrag zal moeten zijn, wordt de investering vooralsnog als pro memoriepost geraamd.

1.5.4 Dekkingsvoorstellen

Naast de voorstellen, die beslag leggen op de ruimte in het meerjarenperspectief, is het ook gebruikelijk om voorstellen met dekkingsmaatregelen te presenteren ten einde te komen tot een structureel sluitende begroting. Deze voorstellen zijn te herkennen aan de **rode kleur** en zijn hieronder opgenomen:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dekkingsvoorstellen									
Vrijval budgetten taken transitie SRE	29	29	29	29	29	29	29	29	29
Verhoging ozb in 2021 met 1,3%	0	0	0	55	55	55	55	55	55
Vrijval risicobuffer VPB	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Verhoging overige leges in 2021	0	0	0	12	12	12	12	12	12
Bijstelling opbrengst bouwleges	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Subtotaal dekkingsvoorstellen	279	279	279	346	346	346	346	346	346

Bedragen x € 1.000,-

+ = voordelig effect / - = nadelig effect

In het navolgende volgt een korte toelichting per onderwerp:

Afwikkeling resterende taken transitie voormalig SRE naar gemeenten

In 2014 heeft de taken transitie plaatsgevonden van het voormalige SRE (nu: MRE; Metropool Regio Eindhoven) naar de gemeenten. Inmiddels zijn diverse taken opnieuw vormgegeven (Gezonde Leefomgeving, GEO en VTE en Recreatieve routes). De resterende middelen kunnen vrijvallen.

Verhoging opbrengst ozb in 2021 met 1,3% in plaats van 3% (inclusief inflatie)

Tot nu toe was het gebruikelijk dat voorgesteld wordt om in de vierde jaarschijf, in dit geval 2021, de opbrengst van de onroerende zaak belasting met 3% (inclusief de inflatie) te verhogen. Naar aanleiding van de discussie bij de behandeling van de Kadernota 2017 is gekeken om op een verantwoorde manier de stijging van de onroerende zaakbelastingen, voor de vierde jaarschijf, te bepalen. Als Laarbeek willen we ook blijven vernieuwen en inzetten op toekomstbestendigheid. Het structurele effect van wijziging van de stijging van de onroerende zaakbelastingen heeft een dermate groot effect op het meerjarenperspectief, dat het college het belangrijk vindt om jaarlijks af te wegen en te bepalen wat de stijging in de vierde jaarschijf zou moeten zijn, rekening houdend met de gewenste investeringen in de samenleving.

Het college stelt dit jaar voor om voor de vierde jaarschijf het meest actuele inflatiecijfer te hanteren voor de stijging van de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen. Op dit moment hanteren onze verbonden partijen een inflatiepercentage voor 2018 van 1,3%, en uitgaande van het feit dat dit het laatst bekende inflatiecijfer is, betekent dit voor 2021 dus ook een stijging van 1,3% met een bijbehorende opbrengst van € 55.000,- structureel vanaf 2021. Wanneer mocht blijken dat uiteindelijk, in 2020 bij het opstellen van de Kadernota 2021, het inflatiecijfer hoger of lager ligt, zal de procentuele verandering hieraan worden aangepast en de opbrengst worden bijgesteld.

Door deze jaarlijkse afweging te maken, vinden wij dat wij een verantwoord financieel beleid voeren en oog houden voor de woonlasten van onze inwoners. We zijn immers nog steeds de gemeente met de laagste woonlasten in de Peel.

Vrijval risicobuffer Vennootschapsbelastingen (VPB)

Met de plicht voor gemeenten om vennootschapsbelastingen (Vpb) te betalen, is er vorig jaar in de begroting een risicobuffer opgenomen van € 100.000,- voor deze kosten. Echter meer en meer wordt duidelijk dat de Vpb-plicht bij onze gemeente vooral bij de grondexploitatie leidt tot kosten, die ook afgedekt kunnen worden uit de reserve grondexploitatie. Voorgesteld wordt derhalve om de eerder gevormde risicobuffer in de exploitatie van de gemeentebegroting vrij te laten vallen. De geraamde Vennootschapsbelasting (Vpb) wordt voor de grondexploitatie geraamd op gemiddeld € 120.000,- per jaar. De dekking hiervan kan plaatsvinden door een zelfde beschikking over de bestemmingsreserve grondexploitatie.

Verhoging opbrengst overige leges in 2021

In het dekkingsplan is tot op heden rekening gehouden met een stijging van de opbrengst diverse leges over de periode t/m 2020. Voorgesteld wordt nu voor het jaar 2021 een zelfde verhoging van de opbrengst bouwleges en overige leges toe te passen; bouwleges 2% en overige leges 5% daar waar mogelijk.

Bijstelling opbrengst bouwleges

De jaarrekening laat nu weer een positief resultaat zien met betrekking tot de opbrengst van de bouwleges van € 150.000,- nadat de opbrengst een aantal jaren geleden fors neerwaarts is bijgesteld. De woningbouwprogramma-prognoses laten zien dat een positieve bijstelling van de bouwleges van € 150.000,- extra opbrengst ten opzichte van de raming verantwoord is.

1.5.5 Financieel resumé

De consequenties van alle voorstellen en bijstellingen van het college zijn opgenomen in de voorgaande paragrafen en nog een keer uitgebreid toegelicht vanaf hoofdstuk 3.3 tot en met 3.6, waarvan hieronder een financieel resumé is opgenomen. Hieruit komt naar voren dat in deze kadernota een structureel sluitend meerjarenperspectief wordt gepresenteerd met een voordelig resultaat van € 106.000,- in 2021.

Meerjarensaldi begroting 2018-2026

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Budgetprognose bestaand beleid	-367	-282	-102	-269	-359	-459	-574	-714	-714
Dekkingsplan 2017-2025	128	260	396	396	396	396	396	396	396
Effect meicirculaire 2017	122	153	118	144	144	144	144	144	144
Begrotingsbeeld als startpunt	-117	131	412	271	181	81	-34	-174	-174
Actualisatie Ontwikkelagenda	297	306	271	186	176	155	135	135	135
Onontkoombaar, bestaand beleid	-439	-425	-463	-499	-536	-562	-589	-611	-634
Maatschappelijk wenselijk	-313	-238	-218	-198	-118	-118	-118	-118	-118
Dekkingsvoorstellen	279	279	279	346	346	346	346	346	346
Subtotaal voorstellen	-176	-78	-131	-165	-132	-179	-226	-248	-271
Meerjarenperspectief kadernota	-293	53	281	106	49	-98	-260	-422	-445

Bedragen x € 1.000,-

+ = voordelig effect / - = nadelig effect

De inhoudelijke toelichtingen van onze ambities per programma en wat we ervoor gaan doen om deze te realiseren zijn in hoofdstuk 2 opgenomen. De onderbouwing van de verschillende bedragen is opgenomen in eerdere paragrafen en in hoofdstuk 3.3 tot en met 3.6. In hoofdstuk 3.7 is een globale doorkijk van het meerjarenperspectief 2017-2026 opgenomen.

2. Ambities / Wat gaan we er voor doen?

2.1 Algemeen

Op basis van het collegeprogramma 2014-2018 zijn de ambities voor de raadsperiode (2014-2018) vastgesteld. Deze zijn verdeeld over de 8 nieuwe programma's. De verdere uitwerking hiervan heeft plaats gevonden vanaf de begroting 2015. In het collegeprogramma was ook opgenomen wat we er elk jaar voor gaan doen om de benoemde ambities te realiseren.

2.2 Wat gaan we er voor doen in 2018?

Richting de samenstelling van de begroting 2018 zal ook nu per programma worden aangegeven wat we er voor gaan doen in 2018 om de gestelde ambities verder te gaan realiseren. Het uitgangspunt bij de benoeming hiervan is het collegeprogramma 2014-2018 geweest.

De verdeling heeft plaatsgevonden over de huidige 8 programma's, te weten:

1. Veiligheid
2. Woonklimaat en leefklimaat
3. Gezondheid en zorg
4. Welzijn en onderwijs
5. Economie en werkgelegenheid
6. Directe dienstverlening
7. Relatie tussen burgers en bestuur
8. Financiën en bedrijfsvoering

Per programma worden de volgende vaste onderdelen gepresenteerd:

- Relevante portefeuillehouders
- Omschrijving van het programma
- Producten
- Ambities (op basis van het vastgestelde collegeprogramma)

Vervolgens zijn nu in deze kadernota, in de aanloop richting de begroting 2018, de volgende onderdelen per programma aan toegevoegd:

- Wat gaan we er voor doen in 2018?
- Toelichting
- Aanvullende bijstellingen en maatregelen als voorstel vanuit het college, waarover de raad moet besluiten.

Na vaststelling van deze kadernota worden genoemde onderdelen opgenomen in de begroting 2018.

Programma 1 Veiligheid

Een veilige woonomgeving bereiken we samen met onze inwoners.

Portefeuillehouder:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving
- Brandweer

Omschrijving

Dit programma omvat het integrale veiligheidsbeleid, waarin gemeente, politie, brandweer, justitie en inwoners ieder hun eigen rol hebben. Daarnaast bevat dit programma de bijzondere wetgeving, ondergebracht in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en in verschillende bijzondere wetten.

Taakvelden

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 0.10.1 Mutaties reserves - programma 1 Veiligheid

Ambities

- De burger ervaart een veilige woon- en leefomgeving als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Veiligheidsproblemen pakken we op een systematische en samenhangende wijze binnen het samenwerkingsverband aan. We realiseren ons daarbij dat de aanpak van deze problemen niet statisch is, maar vraagt om een dynamische benadering.
- Als bestuurlijke spil van het veiligheidsbeleid zullen we de gemeentelijke regisseursrol vorm geven en pakken we overlast en criminaliteit stevig aan.
- Binnen alle plannen en vormen van samenwerking houden we steeds oog voor onze lokale problematieken.
- Gezamenlijk én als gemeente Laarbeek streven we er naar onze prioriteiten te verankeren in het op te stellen 'politieplan Oost-Brabant'.
- Het bij de nieuwe Drank- en Horecawet behorende sanctiebeleid stemmen we af met de andere 5 Peelgemeenten.
- Druggerelateerde overlast en criminaliteit worden niet getolereerd. De aanpak van softdrugs is een regionale taak. Daarbij moet brede aandacht zijn voor de bestrijding van straathandel, die overlast en risico's met zich meebrengt.
- Verkeersoverlast en agressief rijgedrag vormen een belangrijke bron van overlast. Wij zullen blijven inzetten op het handhaven van de verkeerssnelheid en het tegengaan van ongewenst rijgedrag.
- Door actief deel te nemen aan het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) willen we bijdragen aan een effectieve bestrijding van alle vormen van georganiseerde criminaliteit, in Laarbeek én de regio.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- In overleg met de politie worden periodiek verkeerscontroles gehouden.
- Uitvoering geven aan het Damoclesbeleid.
- Uitvoering geven aan het convenant PIT.
- Uitvoering geven aan het Handhavingsprogramma en een aantal langlopende handhavingszaken aanpakken en afronden.
- Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma van de Kadernota Integrale Veiligheid Peelland 2015-2018.
- Intensiveren van lopende onderzoeken en structurele overleggrems en veiligheidsraden betreffende PIT en het begeleidingsteam politie-justitie-RIEC
- Directe aandacht voor leefbaarheid in onze samenleving door benaderbaarheid en aanwezigheid
- Blijvende aandacht voor de aanpak van ondermijning
- Deelname aan Samen Sterk in het Buitengebied.
- Uitvoering geven aan bijgesteld BIBOB-beleid.
- Uitvoering geven aan het Evenementenbeleid.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Niet van toepassing.

Programma 2 Woonklimaat en leefklimaat

In Laarbeek werken we samen aan een duurzame ruimte. Voor elke inwoner is betaalbare huisvesting mogelijk en er is voldoende groen en ruimte om in te vertoeven.

Portefeuillehouders:

Wethouder F.P.A.C. van Zeeland:

- Ruimtelijke ordening en beheer
- Bouw- en milieuzaken
- Volkshuisvesting
- Verkeer en vervoer
- Water

Wethouder A.J.L. Meulenstein:

- Landschapsontwikkeling
- Natuur

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Duurzaamheid

Omschrijving

Een goede beleidsontwikkeling op het gebied van ruimtelijke ordening en ontwikkeling van woningbouw is van belang voor de kwaliteit van de leefomgeving.

De zorg voor een goede infrastructuur met voldoende nutsvoorzieningen, wegen, voet- en fietspaden en groenvoorziening is eveneens noodzakelijk voor een goed woonklimaat.

Taakvelden

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.3 Recreatieve havens
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- 7.4 Milieubeheer
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.3 Wonen en bouwen
- 0.10.2 Mutaties reserves - programma 2 Woonklimaat en leefklimaat

Ambities

- Wij streven een goede balans tussen natuur, milieu, cultuur, sociaal beleid en economie na. Duurzaamheid staat hierbij centraal, zoals verwoord in ons programmaplan 'Laarbeek Energiek'. Dit dekt beter de lading dan de precieze principes van Cittaslow, die we in eerste instantie als ambitie in ons collegeprogramma hadden opgenomen, hoewel ons duurzaamheidsprogramma wel in lijn is met het gedachtegoed en de bouwstenen van dit keurmerk.
- Er is ingezet op een vitaal, aantrekkelijk en leefbaar platteland, waar plaats is voor de (agrarisch) ondernemer, de inwoner en de recreant. We zoeken daarbij een goede balans tussen de verschillende belangen.

- We streven naar een woningaanbod van voldoende betaalbare huur- en koopwoningen voor alle doelgroepen, met een woningbouwprogramma dat flexibel aansluit op de vraag naar zowel huur- als koopwoningen en (zelf)bouwkavels.
- We zorgen voor adequate huisvesting en stimuleren de integratie van inwoners van niet-Nederlandse afkomst.
- Het aantal bouwclaims wordt in deze periode teruggebracht.
- Een goede en veilige doorstroming van het verkeer vinden we belangrijk. De groei van niet-gemotoriseerd verkeer wordt gestimuleerd, we hebben aandacht voor het openbaar vervoer en andere vervoersconcepten.
- Behoud van de cultuurhistorie en contrastrijkdom binnen de vier kernen is van wezenlijk belang.
- De aanleg van groen en nieuwe natuur in en rond de dorpen staat ten dienste van de leefbaarheid, een gezond leefklimaat en behoud en herstel van de biodiversiteit.
- De openbare ruimte is schoon, onderhouden, veilig en toegankelijk voor iedereen. Ze is effectief en efficiënt ingericht en wordt ook zo beheerd, in overleg met de betrokken inwoners.
- Oude plattelandsstructuren willen we zo veel mogelijk herstellen, ook ten behoeve van de recreatie. Bebouwingsconcentraties in het buitengebied worden niet verruimd.
- Instandhouden van (waardevolle) natuur in het buitengebied heeft prioriteit.
- We streven niet naar de aanleg van meer asfalt, maar naar slimme oplossingen en het gebruik van innovatieve technieken.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Opstellen van een vervangingsplan bomen.
- Realiseren van het uitvoeringsprogramma Woonvisie 2017-2021 'Wonen in Laarbeek'.
- Uitvoeren van een Woonbehoefteonderzoek Laarbeek vanuit MRE-gemeenten.
- De passantenhaven is in 2018 weer up-to-date doordat er in 2017 extra, geüpdatete voorzieningen zijn aangebracht. Er is geld gereserveerd voor het beheer en onderhoud ervan, zodat het adequaat beheerd kan worden.
- We nutten onze prijs in het kader van de Entente Florale maximaal uit en hebben dit opgenomen in ons projectplan.
- Er is een stedenbouwkundige en financiële haalbaarheidsstudie verricht naar de kansen voor een woningbouwplan aan de Kanaaldijk in Aarle-Rixtel.
- Woningbouwplan Mimosaplantsoen in Aarle-Rixtel (achterzijde Kannelustweg) is gerealiseerd.
- Er is een gedragen ontwerp voor de herinrichting van de oostzijde van het Piet van Thielplein in Beek en Donk.
- Revitalisering Kerkplein Aarle-Rixtel.
- Het Oranjeplein in Mariahout is heringericht op basis van een gedragen ontwerp.
- In 2018 is de Vonderweg opnieuw ingericht van de Bosscheweg tot aan de aansluiting met de Everbest, waarbij twee gescheiden rijbanen worden gecreëerd.
- Er wordt uitvoering gegeven aan de reconstructie van de N615.
- Er wordt een vervolgstudie gedaan naar de aanleg van de verbindingsweg N279 – Kanaaldijk.
- Herziening van het beleidsplan Verhardingenbeheer.
- Herziening van het beleidsplan Openbare Verlichting.

Aanvullende toelichting

Ontwerp voor herinrichting oostzijde Piet van Thielplein

In 2015 heeft voor de noordoosthoek van het Piet van Thielplein een ontwikkelcompetitie plaatsgehad waarbij uiteindelijk door een breed samengestelde jury unaniem is gekozen voor het plan van Iris Vastgoed BV. Dit pand met een brede bestemming wordt zeer waarschijnlijk in 2018 gerealiseerd. Dit betekent dat het jaar 2018 beschikbaar is voor het vervaardigen van een ontwerp voor het oostelijk deel van het plein (de plek van het voormalig postkantoor). Dit ontwerp dient in goed overleg met centrummanager, winkeliers en dorpsraad tot stand te komen. In dit plan kunnen actuele onderwerpen als parkeerbehoefte, verkeerssituatie, uitstraling en eventueel terraswensen samenkomen. De daadwerkelijke herinrichting is voorzien in 2019, direct na oplevering van het hoekpand.

Herinrichting Oranjeplein Mariahout

De centrumgebieden in de Laarbeekse kernen zijn - met uitzondering van het Oranjeplein in Mariahout - in het laatste decennium heringericht en gerevitaliseerd. De Dorpsstraat in Aarle-Rixtel, de Heuvel in Lieshout en het Piet van Thielplein in Donk zijn aangepakt en verfraaid. Behoudens enkele gefragmenteerde toevoegingen heeft het Oranjeplein deze actualisering nog niet mogen ondergaan. Het plein ontbeert nu de zo noodzakelijke samenhang en oogt vermoeid. Jammer, want de functionele- en belevingswaarde van een plein voor een dorp zijn groot. In zekere zin heeft een plein dezelfde functie als een buurthuis: ontmoeting en verbinding. Zorg om het Dorp heeft in januari 2012 de plannen voor het centrum ontvouwd maar is niet in staat gebleken om dit plan een vervolg te geven. Het ontbreekt het platform verklaarbaar aan geld, expertise en ervaring bij dit soort processen. MTD Landschapsarchitecten uit Den Bosch heeft in 2017 op verzoek van de gemeente een gedragen pleinontwerp vervaardigd waarbij de verschillende compartimenten van het plein op fraaie wijze met elkaar in verbinding worden gebracht, aansluitend bij de aanpak van het processiepark. En dat in goed overleg met Zorg om het Dorp, de onder dit platform ressorterende werkgroepen en belangstellende bewoners. Want zoals we weten, dat is de kracht van Mariahout: samen de schouders onder een uitdaging. Daadwerkelijke herinrichting van het plein is voorzien in 2018.

Herinrichting Vonderweg

In 2018 is de Vonderweg opnieuw heringericht met als gevolg dat deze weg - als ruggengraat van 'groot Bemmer' - daadwerkelijk de uitstraling krijgt die hoort bij de ontsluiting van een bedrijventerrein met een bovenlokale functie. Op dit moment laat de uitstraling van deze weg nog te wensen over en draagt deze niet bij aan een logische beleving van de hiërarchische wegenstructuur binnen Bemmer. Door middel van diverse ateliersessies is een nieuw ontwerp bedacht voor de Vonderweg met daarin twee gescheiden rijbanen voor meer grandeur. Deze ambitie is ook vastgelegd in het Ambitieprogramma Bemmer IV, zoals vastgesteld door de raad op 16 september 2010. Op grond van dit ontwerp krijgt de Vonderweg veel meer de allure van een allee of boulevard van waaruit de diverse plandelen bereikbaar zijn. De kosten voor deze herinrichting zijn geraamd op € 800.000,- (exclusief BTW). In het 'Meerjarenprogramma onderhoud wegen' is voor 2017 een bedrag van € 280.000,- voorzien ten behoeve van asfaltonderhoud aan de Vonderweg. Er resteert derhalve een nog te investeren bedrag van € 520.000,- en dit komt ten laste van exploitatieplan Bemmer IV.

Reconstructie N615

In 2017 vindt de voorbereiding plaats van het project. De aanbesteding is in december 2017. Hierna zal in maart 2018 worden gestart met de uitvoering van het project, waarbij gelijktijdig met het groot onderhoud ook geluidsreducerend asfalt wordt aangebracht. De bestaande verkeerslichten voor en na de Beekse brug worden vervangen. Ook komt er een fietspad aan de noordzijde van de Lieshoutseweg tussen de aansluiting bij de Orchideestraat en de Irisstraat. Ook in de reconstructie van de N615 zal, zoals ook door de raad gevraagd, vanuit Laarbeek steeds de aanpak van het knelpunt van de Beekse brug onder de aandacht worden gebracht in alle projecten en overlegtafels.

Vervolgstudie aanleg verbindingsweg N279 - Kanaaldijk

Op 18 april 2017 heeft het college ingestemd met het voor kennisgeving aannemen van de positieve uitkomsten van de uitgevoerde studie en met het opstarten van het vervolgtraject. Op 10 mei 2017 heeft een presentatie plaats gevonden voor de leden van de commissie Ruimtelijk Domein. Van belang is dat de genoemde aandachtspunten in de studie nader worden onderzocht en dat er voldoende draagvlak is om met dit project door te gaan. Hierna moet nog een onderzoek plaats vinden naar de ruimtelijke inpassing en naar de kosten van de verbindingsweg. Ook in de studies met betrekking tot de N279 zal vanuit Laarbeek, zoals ook door de raad gevraagd, steeds de aanpak van het knelpunt van de Beekse brug onder de aandacht worden gebracht in alle projecten en overlegtafels op dit vlak.

Beleids-/beheerplan verhardingen

Voor het opstellen van het beleidsplan verhardingenbeheer is eenmalig € 25.000,- nodig in 2017. Dit beleidsplan verhardingenbeheer moet inzicht geven in de te maken keuzen op het gebied van onderhoud aan verhardingen (zowel wegen als fietspaden) als ook vervangingen van onderlagen. Aangezien de inhoudelijke discussie op basis van te maken keuzen in dit plan nog gemaakt moet worden, is het eigenlijk voorbarig om nu een precies bedrag op te nemen als structurele lasten. Echter gegeven het feit dat de omvang van de mogelijk benodigde middelen substantieel is, is er toch voor gekozen om nu indicatief eerste ramingen op te nemen, met daarbij het voorbehoud dat deze nog kunnen gaan wijzigen bij de begroting. Dit als een indicatief kader. Het college wil nadrukkelijk ruimte houden voor de inhoudelijke discussie op basis van gedegen onderzoek naar de huidige kwaliteit om deze af te zetten tegen de gewenste kwaliteit en daar keuzen in te kunnen maken. Bij de begroting zal naar verwachting meer duidelijkheid bestaan, zodat het college met de raad ook in debat kan gaan over de te maken inhoudelijke keuzen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De provincie heeft eerder bij de begroting 2017 ook onze gemeente geadviseerd om hier een meerjarenplan voor op te stellen gegeven de (financiële) risico's die hier mee samenhangen.

Beleidsplan Openbare Verlichting

In het beleidsplan openbare verlichting kunnen keuzen gemaakt worden tussen verschillende scenario's met verschillende effecten qua duurzaamheid en kosten. De voorgestelde keuze van het college is opgenomen in het overzicht nieuwe wensen van het college in deze kadernota.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 2 - Woonklimaat en leefklimaat

	2017	2018	2019	2020	2021
Opstellen beheerplannen openbare ruimte		-50	pm	pm	pm
Actualisatie beleids-/beheerplan verhardingen	-25	-112	-134	-157	-179
Beleidsplan Openbare Verlichting (en onttrekking uit alg. res.)		-14	-28	-43	-57
Beeldkwaliteit onkruidbestrijding (milieuvriendelijk)		-31	-31	-31	-31
Uitbesteding groenonderhoud aan SW-bedrijf	-60	-60	-60	-60	-60
Beheerovereenkomst Bosgroep Zuid-Nederland		-25	-25	-25	-25
Ontvangst schadevergoeding door aanleg glasvezel:	400				
- gedeelte storting in bomenfonds voor vervanging	-200				
- overig toevoegen aan algemene reserve	-200				
Revitalisering woonwagencentrum Aarle-Rixtel		-30			
Revitalisering Kerkplein Aarle-Rixtel		pm	pm	pm	pm
Aanpak Oranjeplein Mariahout		-620			
- dekking uit de algemene reserve		620			
Kunst en Cultuurhistorie / Monumentenbeleid		-48	-48	-48	-48
Bijstelling opbrengst bouwleges		150	150	150	150

bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel

Programma 3 Gezondheid en zorg

Iedereen is primair zelf verantwoordelijk voor zijn eigen gezondheid en leefstijl. Onze inwoners zijn actief in de samenleving en ontvangen waar nodig de zorg en ondersteuning om actief te kunnen blijven.

Portefeuillehouder:

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Zorg	- Wmo
- Volksgezondheid	- Jeugd(wet)

Omschrijving

Een goede gezondheid is onmisbaar om te kunnen deelnemen aan de maatschappij. Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid, maar ook gemeenten moeten zorgen dat burgers mee kunnen in de maatschappij. De GGD Brabant-Zuidoost ondersteunt gemeenten bij de invulling van hun gezondheidsbeleid. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid. De GGD Brabant-Zuidoost adviseert gemeenten op verschillende terreinen en biedt betrouwbare cijfers, onafhankelijke adviezen en effectieve activiteiten.

De Transities AWBZ-WMO en Jeugdzorg kennen een gezamenlijk doel in het streven meer ondersteuning/zorg te laten plaatsvinden in het informele circuit. Een ander streven is het efficiënter organiseren van zorg die nodig is.

Taakvelden

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid
- 0.10.3 Mutaties reserves - programma 3 Gezondheid en zorg

Ambities

- Iedere inwoner van Laarbeek wordt in staat gesteld te participeren in de maatschappij. Niemand zal sociaal worden uitgesloten. Kwetsbaren worden ontzien en beschermd.
- Er is zoveel mogelijk voorkomen dan wel uitgesteld dat mensen zorg en ondersteuning nodig hebben. Er is meer gekeken naar de mogelijkheden die mensen nog zelf hebben, dan naar problemen en beperkingen. Centraal hierbij komt een omslag van het claimen van voorzieningen ("ik heb er recht op") naar een maatwerkoplossing (evt. met behulp/inzet van de omgeving). Maatwerk impliceert dat er oog is voor verschil tussen situaties in inwoners. Dat maakt ook dat bewoners op verschillende manieren kunnen worden ondersteund. Dat vraagt een veranderende opstelling van ons als lokale overheid, van welzijns- en zorgorganisaties, het verenigingsleven als ook van de bewoner zelf en zijn omgeving. Van zorgen vóór, naar zorgen dát. Zorgbehoevenden wonen langer in de eigen vertrouwde omgeving.
- Het uitgangspunt bij alle decentralisaties is dat we veel op de Laarbeekse schaal doen, in de Peelregio wat nodig is en op MRE-niveau wat moet op basis van solidariteit. Hierbij wordt expertise op Peelniveau

noodzakelijk geacht om de nieuwe uitdagingen het hoofd te kunnen bieden en de noodzakelijke kwaliteit te kunnen waarborgen. Dit echter vanuit het besef dat de meeste “winst” behaald kan worden in de zgn. nuldlijn, het lokale veld. Dicht bij de bewoner en zijn omgeving.

- De samenwerking tussen maatschappelijke en welzijnsorganisaties wordt bevorderd om effectiever te werken en daardoor tot betere resultaten te komen.
- Instellingen en organisaties worden gestimuleerd tot het opnemen van sportieve activiteiten in hun jaarprogramma. Inwoners zullen geattendeerd worden op mogelijkheden met betrekking tot burgerinitiatieven op het gebied van sport en bewegen.
- Het betrekken van jeugd bij deze ontwikkeling verdient speciale aandacht.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Het in 2017 te ontwikkelen beleid op het gebied van wonen en zorg (uitwerking van de woonvisie) wordt in 2018 in uitvoering genomen. Wij zijn voornemens hierover een magazine (voorlichting aan de doelgroep) uit te brengen.
- In peelverband ontwikkelen we het beleid aangaande maatwerkvoorzieningen verder door.
- Diverse projecten ter bevordering van sport en bewegen en gezonde leefstijl (burgerinitiatieven) zoals de Gezondheidsrace, Expeditie Laarbeek en ‘Laarbeek Sportief’.
- Structureel borgen van Laarbeek Actief: een samenwerking tussen private en publieke partijen op het gebied van sport en bewegen en gezonde leefstijl (inzet sportcoach).
- Buurtidee is in 2016 gestart met het faciliteren van gezamenlijke wensen van bewoners in de openbare ruimte. Er is een grote behoefte van bewoners aan luisterend oor met beslissingsbevoegdheid. Daar willen we in 2018 meer tijd voor nemen.
- In 2018 ontwikkelt Laarbeek zich als dementie vriendelijke gemeente door de inzet van werkgroepen met inwoners en professionals.
- Alle inwoners weten waar zij terecht kunnen voor hun vragen op het gebied van zorg, welzijn en wonen. Ze maken gebruik van de teams zorg en welzijn en van de informatiewebsite WegwijsLaarbeek (verbeterde versie Guido).
- Versterken en verbreden van de lokale toegang tot (jeugd)zorg.
- Er wordt uitvoering gegeven aan het Wmo-beleidsplan: de gemeenschap wordt getriggerd om met thema's uit het beleidsplan aan de slag gegaan.
- Project ‘Hoe sterk is uw netwerk’ wordt verder uitgerold.
- Laarbeek ontwikkelt zich verder als dementievriendelijke gemeente; Het aanbod van respijtzorgvoorzieningen voor mantelzorgers wordt versterkt.
- Het gebiedsteam 18-plus wordt in staat gesteld om vragen van inwoners integraal op te pakken en samen te werken met partners uit de veiligheidsketen en de zorgketen.
- Er wordt een traject gestart dat moet leiden tot een nieuw Wmo-beleidsplan 2019-2022.
- Onder regie van de gemeente wordt uitvoering gegeven aan het thema “Laarbeek; duurzaam gezond”.
- Waar nodig en mogelijk versterken van de lokale basis, het CJG en het Gebiedsteam Jeugd.
- Taken en verantwoordelijkheden van de medewerkers van het gebiedsteam 18- formaliseren, waaronder de positionering en mandatering (door de moederorganisaties van het Gebiedsteam Jeugd) van de coördinator van het Gebiedsteam Jeugd.
- Verbeteren van de aansluiting met de huisartsen en de tweedelijns GGZ.
- Werkafspraken met elk van de veiligheidspartners over de wijze van aansluiting op het gebiedsteam Jeugd in Laarbeek.
- De aansluiting met het lokale veld verder vorm en inhoud geven: met de wijkteams (gebiedsteam 18+) het Participatie-team en met het informele circuit.

- De aansluiting/samenwerking met de uitvoeringsorganisatie GR Peelgemeenten procedureel en inhoudelijk optimaliseren.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 3 - Gezondheid en zorg

	2017	2018	2019	2020	2021
Huisvesting statushouders/vluchtelingen (vrijval) (actualisatie Ontwikkelagenda 2017)	120	120 pm	120	120	120

bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel

Programma 4 Welzijn en onderwijs

Het onderwijs is voor iedereen toegankelijk en jongeren verlaten de school met een startkwalificatie. Het welbevinden draagt bij aan een sterke en weerbare samenleving.

Portefeuillehouders:

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Welzijn
- Onderwijs
- Sport
- Kunst & Cultuur
- Jeugd(wet)

Wethouder G.T. Buter:

- Accommodatiebeleid
- Beheer gemeentelijke gebouwen

Omschrijving

Dit programma omvat alle beleid en activiteiten die door de gemeente op dit terrein worden uitgevoerd. Gezorgd moet worden dat de burger tevreden is over de voorzieningen in de eigen woonomgeving. Er moeten voldoende voorzieningen zijn zoals scholen, goede sportvoorzieningen en gemeenschapshuizen.

De burger moet ook tevreden kunnen zijn over de mate waarin hij maatschappelijk kan participeren.

Kunst en cultuur dienen voldoende aandacht te krijgen.

Taakvelden

- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 0.10.4 Mutaties reserves - programma 4 Welzijn en Onderwijs

Ambities

- Ieder kind geniet in beginsel basisonderwijs in het eigen dorp. We zullen dan ook blijven investeren in leerlingen die achterstanden hebben en met de scholen samen wordt een passend aanbod voor ieder kind georganiseerd.
- Laarbeek wil dat zoveel mogelijk leerlingen een startkwalificatie behalen. De blinde vlek rond de jeugd (bijvoorbeeld jeugd die na schoolverlating niet bekend is bij uitkeringsinstanties) dient in beeld te komen, want deze groep mag niet buiten de boot vallen.
- Wij blijven aandacht besteden aan voorzieningen die bijdragen aan en vroeger signalering van leerstoornissen en -achterstanden.
- Elk kind moet kunnen deelnemen aan sociale, educatieve, culturele of sportieve activiteiten of evenementen. Een goed vangnet rond de minimavoorzieningen is hierbij onontbeerlijk; deze vangnetfunctie omvat het gehele minimabeleid.
- In het kader van armoedebeleid blijven wij inzetten op items als kwijtschelding gemeentelijke belastingen, bijzondere bijstand, subsidiering van de stichting Leergeld en de bijdrageregeling Welzijnsactiviteiten.

- Rond het minimabeleid worden bestaande initiatieven -maar ook nieuwe- getoetst/beoordeeld op grond van hun bijdrage in het realiseren van de doelen van het participatiebeleid.
- Werk draagt bij aan bestaanszekerheid en het gevoel van eigenwaarde. Werk is daarom de beste manier om mee te doen - te participeren - in de samenleving.
- Waar inwoners niet zelf in werk kunnen voorzien, bieden we ondersteuning. Voor mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn via werk te participeren, organiseren we een vangnet.
- De primaire voorzieningen zijn bereikbaar, maar niet in elk dorp beschikbaar, er wordt meer gebruik gemaakt van elkaars accommodaties. De gebruikers van accommodaties dragen meer verantwoordelijkheid.
- Het voorzieningenniveau levert aantoonbaar een positieve bijdrage aan de versterking van de leefbaarheid van de dorpen. Hierdoor krijgt iedere inwoner van Laarbeek goede mogelijkheden om een volwaardig bestaan als individu en als participierend lid van de gemeenschap te ontwikkelen en op te bouwen.
- Het subsidiebeleid is meer (in)gericht op vrijwilligersinitiatieven en gefundeerd op signalen van burgers en maatschappelijke organisaties.
- Vrijwilligersorganisaties en burgerinitiatieven worden door de gemeente met raad en daad ondersteund.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

Versterken van de voorschoolse zorgstructuur door:

- Bij het vaststellen van een VVE indicatie wordt, door een medewerker van het CJG, een gezinsplan opgesteld.
- Als in de voorschoolse periode in een casus twijfel ontstaat bij de vraag of regulier onderwijs haalbaar is worden de arts van het consultatiebureau en de directies van de in de betreffende kern aanwezige basisscholen, in het overleg betrokken.
- Als sprake is van een taalachterstand bij (één van de) ouders zorgt een medewerker van de bibliotheek voor toeleiding naar passend aanbod.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 4 - Welzijn en Onderwijs

	2017	2018	2019	2020	2021
Facilitering voortgezet onderwijs (actualisatie Ontwikkelagenda 2017 - aanvulling):					
- Lange termijnvoorziening Commandrijcollege		-2.000			
- Dekking tlv algemene reserve		2.000			
- Hogere algemene uitkering door stijging leerlingenaantal VO		23	43	33	23
Accommodatievraagstukken (actualisatie Ontwikkelagenda 2017 - aanvulling):					
- vervanging asbest dak Manege De Raam Lieshout	-6	-6	-6	-6	-6
- dekking t.l.v. budget accommodatievraagstukken	6	6	6	6	6
Bijdrage aanpassingskosten voormalige schoolwoningen Jan van Rixtelstraat Aarle-Rixtel (€ 150.000,-)		-9	-9	-9	-9

bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel

Programma 5 Economie en werkgelegenheid

Door meer diversiteit wordt de lokale werkgelegenheid minder kwetsbaar.
Recreatie en (water)toerisme is een opkomende markt die veel kansen biedt, met oog voor de unieke positie van het buitengebied.

Portefeuillehouders:

Wethouder G.T. Buter:

- Werk & Inkomen (Participatiewet)
- Statushouders

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Toerisme & recreatie
- Evenementen

Wethouder A.J.L. Meulensteen:

- Grondzaken
- Economische zaken

Omschrijving

Dit programma bevat alle zaken op het beleidsgebied van economische aangelegenheden en recreatie en toerisme. Ook de gemeentelijke grondexploitatie is onder dit programma opgenomen.

Het onderdeel "Arbeidsparticipatie" omvat alle activiteiten die door de gemeente op dit terrein worden ondernomen. De volgende taken maken deel uit van dit programma:

- Werk:
 - Voorkomen van instroom in en bevordering van uitstroom uit de uitkering (Participatiewet, IOAW, IOAZ, BBZ)
 - Bevordering van re-integratie van niet-uitkeringsgerechtigden (NUG)
- Inkomen: inkomensvoorziening voor mensen in de Participatiewet, IOAW, IOAZ; uitvoering van bijzondere bijstand en minimabeleid
- Maatschappelijke zaken: stimuleren van maatschappelijke participatie en -door middel van schuldhulp- het (vroegtijdig) oplossen van (de oorzaken van) financiële problemen

Taakvelden

- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)
- 0.10.5 Mutaties reserves - programma 5 Economie en werkgelegenheid

Ambities

- Laarbeek benut het toeristisch en recreatief potentieel voor dagrecreatie en kort verblijf beter.
- De agenda van Brabant is mede uitgangspunt bij de formulering van lokale standpunten.
- Er is sprake van een gevarieerd, goed ontsloten en rustiek buitengebied voor de extensieve, routegebonden recreatie.
- Een divers en uitgebreid vrijetijdsaanbod maakt Laarbeek tot een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te bezoeken en te verblijven en leidt tot hogere bestedingen door bezoekers van Laarbeek.
- Er is sprake van een optimalisering van het ondernemings- en vestigingsklimaat en de mogelijkheden daartoe.
- De bestaande bedrijventerreinen zijn doelmatig ingericht. Parkmanagement Laarbeek (PML) en Centra Management Laarbeek (CML) dragen collectief meer verantwoordelijkheid.
- Voor Laarbeek biedt Brainport kansen in de toelevering, maar ook voor startende bedrijven. Dit zal vooral zijn op het gebied van agrofood, technologisch hoogwaardige bedrijvigheid en de automotive.
- Bedrijventerrein Bemmer IV is een aansprekend visitekaartje aan de N279.
- Werkloosheid is integraal en met aandacht voor werkgever en individu aangepakt.
- Wij vinden het gerechtvaardigd een tegenprestatie te vragen (in de vorm van -vrijwillig- werken of scholen) voor het verkrijgen van een uitkering, dit in samenwerking met de regionale partners binnen Senzer.
- Het hebben van betaald werk is belangrijk; men kan in het eigen inkomen voorzien en het sociaal netwerk wordt vergroot.
- Wij gaan door met het stimuleren van werken door maatwerk bij re-integratie (arbeidsvermogen staat voorop!). De samenwerking op het gebied van Werk en Inkomen via Senzer wordt verder vorm gegeven, waarbij kostenbeheersing, kwaliteit en voorkoming van kwetsbaarheid de uitgangspunten zijn.
- Ingezet wordt op een duurzame economische ontwikkeling van de gemeente en versterking van sociaal-economische ontwikkelingen en de arbeidsmarkt. De aanwezigheid van winkeliers in de kernen is wezenlijk voor de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze gemeente.
- We stimuleren de ontwikkeling van dagrecreatie en innovatieve ontwikkelingen door het scheppen van gunstige randvoorwaarden voor en ondersteuning van deze initiatieven in de vorm van advies, begeleiding en indien nodig financiële ondersteuning.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- De pilot 'Super Sociaal bus' wordt voortgezet, na evaluatie.
- De geletterdheid van de inwoners wordt bevorderd.
- Uitvoering geven aan de economische agenda Laarbeek.
- Innovatiehuis De Peel is opgericht en voert regionale projecten uit op het gebied van Agro & Food Technology, Automotive, Slimme maakindustrie, Zorg en Vrijetijdseconomie.
- De projecten uit het programma 'Waterpoort van de Peel' worden in deze periode uitgevoerd. Uitgegaan wordt van minimaal twee projecten per jaar.
- We dragen WEAREFOOD2018 een warm hart toe.
- De bestaande routestructuren worden in samenwerking met beheerders, vrijwilligers en initiatiefnemers jaarlijks beheerd en geoptimaliseerd.
- Initiatieven in Juni Watermaand zijn in 2018 minimaal gelijk aan die in 2017 met een lichte groei in de jaren daarna.
- In 2018 wordt de Kop van Aarle-Rixtel en het gebied daar rondom heen integraal samen met o.a. de gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas ontwikkeld tot een gebied waar water, natuur en recreatie alle ruimte krijgen.

- We stimuleren de ontwikkeling van dagrecreatie en innovatieve ontwikkelingen door het scheppen van gunstige randvoorwaarden voor en ondersteuning van deze initiatieven in de vorm van advies, begeleiding en indien nodig financiële ondersteuning.
- Uitvoering geven aan de nota 'reststroken gemeente Laarbeek'.
- Begeleiding mensen naar werk.
- Het duurzaam plaatsen van VSO-PRO leerlingen (Voortgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs) binnen garantiebannen.
- Komen tot een kind en gezin gericht armoedebeleid op basis van een in 2017 uit te voeren nulmeting/startonderzoek.

Aanvullende toelichting

Super Sociaal bus

Het college heeft vorig jaar besloten om de raad voor te stellen, als na evaluatie blijkt om de pilot voor te zetten, een aantal stelposten op een andere wijze te bestemmen en deze middelen structureel als dekking in te zetten voor de rijdende winkel voor minima in Laarbeek. De pilot draait nu bijna een halfjaar en het is nu tijd om structurele middelen aan te vragen om de rijdende winkel voor minima te laten voortbestaan. Het gaat hierbij dus niet om extra middelen maar om het anders bestemmen van een aantal bestaande stelposten, die zijn opgenomen in deze kadernota als voorstel.

Bevorderen geletterdheid

Op 15 mei is het Taalhuis in Laarbeek geopend. Dit is een laagdrempelig inlooppunt voor professionals, vrijwilligers en laaggeletterden waar men terecht kan met vragen over laaggeletterdheid (signaleren, doorverwijzen, etc.). Verder zijn we (Vierbinden, Bibliotheek, ROC ter Aa en Stichting lezen en schrijven) bezig met een actieplan om de geletterdheid daadwerkelijk te bevorderen in Laarbeek. Momenteel is niet bekend hoeveel dit gaat kosten maar dat hiervoor structurele middelen moeten komen, is zeker. Naar schatting zal het gaan om een bedrag van structureel € 30.000,-. Voorgesteld wordt om hiervoor ook een aantal bestaande stelposten als dekking in te zetten.

Innovatiehuis

De kosten van het Innovatiehuis zijn opgenomen in de Economische Agenda en deels worden de vrijvallende middelen van het Peelnetwerk ingezet om ook meerjarig de kosten van het Innovatiehuis te dekken. De budgetten van de Economische Agenda liepen namelijk meerjarig terug naar nul.

WEAREFOOD2018

Brabant is de Europese regio van gastronomie in 2018. Vanuit de provincie is er dan ook een programma ontwikkeld dat fors inzet op het neerzetten van Brabant op het gebied van food. Er zijn veel ideeën om ook als Laarbeek/de Peel hierbij aan te haken en onszelf in de etalage te zetten. Daarbij is dit programma ook een goed vliegwiel om de samenwerking in de Peel op het gebied van toerisme/recreatie en economie een boost te geven. We hebben namelijk allemaal iets met food en allerlei bedrijven/spelers lopen ook warm voor dit thema. WEAREFOOD2018 vindt aansluiting bij onze beleidsdoelstellingen: samen/ educatief/ duurzaam zoals in diverse van onze beleidsplannen (duurzaamheidsprogramma, economische agenda, wmo-beleidsplan, et cetera) naar voren komt. De kosten voor WEAREFOOD bedragen eenmalig € 15.000,- in 2018 en voorgesteld wordt om hiervoor middelen ter beschikking te stellen. .

Nota 'reststroken gemeente Laarbeek'

In de nota 'reststroken gemeente Laarbeek' is vastgesteld hoe om te gaan met het gebruik van reststroken om verlies van eigendom door verjaring te voorkomen. Er wordt rechtsgelijkheid gecreëerd door zaken op een eenduidige wijze te formaliseren.

In navolging op het pilotproject 'reststroken Beek' is een inventarisatie gemaakt van mogelijk onrechtmatig gebruik van gemeentegrond in de overige kernen en het buitengebied. Op basis van deze inventarisatie wordt een partij geselecteerd die het vervolgproject uit gaat voeren.

VSO-PRO leerlingen

VSO-PRO leerlingen (Voortgezet Speciaal Onderwijs – Praktijkonderwijs) worden duurzaam geplaatst binnen garantiëbanen om te voorkomen dat zij, na afloop van een gesubsidieerde plaatsing, thuis op de bank terecht komen en de kans het grootst dat deze op termijn in de uitkering komen, voor de rest van hun leven. De financiering hiervan vindt niet plaats binnen de BUIG. Senzer vraagt voor deze realisatie een aanvullende bijdrage aan de gemeenten, oplopend van € 2.000,- in 2018 tot structureel € 28.000,- in 2021. De verwachting is dat het aantal plaatsingen de komende jaren structureel toenemen.

Armoedebeleid

Voor het invulling geven aan inkomensondersteuning aan kinderen in armoede is met ingang van 2017 via het Rijk een structureel bedrag van € 76.000,- beschikbaar gesteld, waarvoor maatregelen worden voorbereid in samenwerking met Stichting Leergeld en andere maatschappelijke partners.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 5 - Economie en werkgelegenheid

	2017	2018	2019	2020	2021
Economische zaken (actualisatie Ontwikkelagenda 2017 - bijstelling): - inzet vrijval middelen Peelnetwork en Rijk Dommel en Aa voor Innovatiehuis (Innovatiehuis t.l.v. Economische Agenda) - lagere gemeentelijke lasten a.g.v. Ondernemersfonds	15	14 15	28 15	28 15	28 15
Risico's Participatiewet (actualisatie Ontwikkelagenda 2017 - vrijval risicobuffer)	150	125	100	75	0
Uitwerking convenant Taalhuis Laarbeek 2017-2021 - inzet niet bestemde stelposten AWBZ en Participatiewet	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19	-30 19
Project 'Super Sociaal' in Laarbeek - inzet niet bestemde stelposten AWBZ en Participatiewet	-21 21	-21 21	-21 21	-21 21	-21 21
Invulling Participatiewet als werkgever		-50	-50	-50	-50
Begeleiding mensen naar werk		-150	-120	-100	-80
Kinderarmoede - inzet geormerkte rijksmiddelen	-76 76	-76 76	-76 76	-76 76	-76 76
WEAREFOOD	0	-15	0	0	0

bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel

Programma 6 Directe dienstverlening

Met een goede dienstverlening geven we als gemeente ons visitekaartje af. We hebben oog voor de verscheidenheid van de vraag van onze klanten en passen onze diensten en producten daarop aan.

Portefeuillehouders:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Burgerlijke stand
- Bevolking
- Naturalisatie

Wethouder F.P.A.C. van Zeeland:

- Kosten afvalinzameling

Wethouder A.J.L. Meulensteen:

- Kosten Riolering

Omschrijving

De gemeente draagt zorg voor een vakkundige en correcte ontvangst van haar klanten (burgers, bedrijven en instellingen). Het is belangrijk dat deze niet nodeloos lang hoeft te wachten voordat ze geholpen wordt. De prijs die betaald moet worden voor producten en diensten moet zich goed verhouden tot de geleverde kwaliteit. De gemeente draagt ook zorg voor een goede digitale dienstverlening. De openingstijden moeten flexibel genoeg zijn.

Taakvelden

- 0.2 Burgerzaken
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 0.10.6 Mutaties reserves - programma 6 Directe dienstverlening

Ambities

- In zijn algemeenheid: klantgerichtheid en dienstverlening zijn verder verbeterd.
- We laten de klanten (burgers en bedrijven) zoveel mogelijk zelf hun dienstverlening en informatievoorziening regelen. De toegang tot het digitale loket en de digitale informatievoorziening vormen daar een belangrijk onderdeel van.
- Dienstverlening wordt steeds meer geleid en gestuurd via de verschillende kanalen. De dienstverlening via het digitale kanaal wordt verbeterd en uitgebreid. Andere kanalen worden ingezet als dit een toegevoegde waarde heeft.
- We geven klanten een grotere rol in co-creatie van het dienstverleningsproces waardoor de dienstverlening efficiënter wordt en we sluiten aan bij hun wensen/mogelijkheden en vergroten hiermee zelfredzaamheid.
- Via één digitale overheidspoort kunnen burgers hun 'standaard' dienstverlening gemakkelijk regelen en monitoren en hun eigen gegevens beheren.
- Burgers worden actief betrokken bij controle van gegevens en inzicht gegeven in de stand van zaken met betrekking tot ingediende bezwaren of aangevraagde vergunningen.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Geo-informatie is beschikbaar en aangesloten op de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en Basisregistratie Ondergrond (BRO). De BGT is in 2016 in gebruik genomen, de BRO wordt in 2018 in gebruik genomen.
- Meer producten, diensten en informatie zijn digitaal toegankelijk en worden digitaal afgehandeld. Burgers en bedrijven hebben digitaal inzicht in de eigen lopende transacties of communicatie met de gemeente (2014-2018).
- Het KlantContactCentrum (KCC) zal de telefonische dienstverlening verder ontwikkelen, met als doel dat meer vragen direct, in één keer, juist worden afgehandeld (2014-2018).
- Het herzien van het vGRP+2013 (verbreed gemeentelijk rioleringsplan 'plus').
- De beveiliging van informatie en de bijbehorende ICT is op goede en professionele wijze in onze organisatie verankerd.

Aanvullende toelichting

KlantContactCentrum (KCC)

De doorontwikkeling van het KCC alsmede de ontwikkeling van een dienstverleningsconcept moet leiden tot verbetering van de dienstverlening en heldere kanaalsturing.

“De burger is de goedkoopste ambtenaar”, dit betekent bijvoorbeeld dat in 2018 het digitaal maken van afspraken door burgers met de gemeente verder wordt uitgebreid met de mogelijkheid om je eigen afspraak te beheren (en dus zelf te wijzigen of te annuleren). Ook op het gebied van de burgerlijke stand zal de burger digitaal bediend kunnen worden, door voor zijn aangifte van geboorte en huwelijk niet meer naar het gemeentehuis te hoeven komen.

Meer producten zullen aan de voorkant worden afgehandeld, waarbij òf de burger direct is geholpen òf direct een afspraak met de vakspecialist kan worden gemaakt. Digitale afhandeling van producten wordt verder uitgebreid.

Alle aanwezige basisregistraties én de implementatie van de nieuwe Basisregistratie Ondergrond (BRO), wettelijk voorgeschreven per 1-1-2019, moet leiden tot betere ontsluiting en gebruik van informatie ten behoeve van de bedrijfsvoering en de dienstverlening. Het zaakgericht werken met een daarvoor toegerust systeem is hierin cruciaal.

Investeren in bedrijfsvoering en verbetering dienstverlening

In aansluiting op de doorontwikkeling van het KCC en het nieuwe dienstverleningsconcept is een keuze is gemaakt om een nieuw zaakstelsel te implementeren voor alle klantcontacten en informatiestromen, te meer daar het huidige postsysteem Decos niet langer ondersteund wordt. Dit betekent meer digitale dienstverlening voor onze inwoners en een keuze mogelijkheid naar de toekomst toe voor hen om op elk moment te kijken wat de status is van een ingediend verzoek/aanvraag/melding. Om dit in de toekomst mogelijk te maken, wordt voorgesteld om extra structurele middelen beschikbaar te stellen van € 67.000,-.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 6 - Directe dienstverlening

	2017	2018	2019	2020	2021
Verhoging overige leges 2021	0	0	0	0	12
Investeren in bedrijfsvoering en verbetering dienstverlening	0	-67	-67	-67	-67

bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel

Programma 7 Relatie tussen burgers en bestuur

In de huidige netwerksamenleving is het niet meer één partij die bepaalt. Meer en meer hebben verschillende partijen elkaar nodig om opgaven aan te pakken en resultaten te kunnen boeken.

Portefeuillehouder:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Algemene zaken
- Verkiezingen
- Communicatie en voorlichting
- Intergemeentelijke samenwerking

Omschrijving

Bij het programma relatie burger – bestuur gaat het om de communicatie over en weer tussen de gemeente en haar inwoners. Zijn de gemeente en de inwoners in staat om een krachtige lokale gemeenschap te vormen, waarin burgers, bestuurders en ambtenaren samen werken aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken? Lokale en bovenlokale samenwerking is hierbij belangrijk. Hiervoor moet de gemeente weten wat er in de samenleving speelt en burgers faciliteren om zelf initiatief te kunnen nemen. Van inwoners wordt verwacht dat zij zich actief opstellen en verantwoordelijkheid nemen voor de problemen in hun leefomgeving. Communicatie is de basis voor een productieve relatie tussen burger en bestuur.

Taakvelden

0.1 Bestuur

0.10.7 Mutaties reserves - programma 7 Relatie tussen burgers en bestuur

Ambities

- Het college is meer zichtbaar voor haar inwoners. Laarbeek presenteert zich trots en zelfverzekerd aan inwoners en bezoekers.
- Het aantal burgerinitiatieven voor de eigen woon- en leefomgeving is toegenomen.
- De samenwerking met regiogemeenten is toegenomen. Hierbij is ook het draagvlak voor en betrokkenheid bij de samenwerking van inwoners toegenomen.
- Er wordt regie gevoerd op de verbonden partijen.
- De burger heeft kennis van en begrip voor regelgeving.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Zorgdragen voor binding van inwoners, bedrijven en instellingen aan het openbaar bestuur
- Proactief in samenwerkingsverbanden
- De gelegenheid geven aan bewoners die gezamenlijke initiatieven hebben voor de openbare ruimte.
- De organisatie communicatiever maken.
- Verdere uitwerking van de vastgestelde communicatievisie en strategische communicatie in het positioneren van de gemeente

Aanvullende toelichting

Burgerinitiatieven

Net zoals in voorgaande jaren kunnen bewoners die gezamenlijke initiatieven voor de openbare ruimte hebben terecht bij buurtidee@laarbeek.nl. Er wordt gezorgd voor voldoende tijd bij de betrokken medewerkers om deze initiatieven integraal aan te pakken.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 7 - Relatie tussen burgers en bestuur

	2017	2018	2019	2020	2021
Afwikkeling taken transitie voormalig SRE naar gemeenten		29	29	29	29

*bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel*

Programma 8 Financiën en bedrijfsvoering

Laarbeek heeft haar financiën op orde en haar inwoners kunnen rekenen op een evenwichtige lastendruk.

Portefeuillehouders:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Informatie & Automatisering
- Inkoop en aanbestedingen

Wethouder A.J.L. Meulensteen:

- Financiën

Wethouder G.T. Buter:

- Personeel en organisatie
- Facilitaire dienstverlening

Omschrijving

Onder dit programma vallen de algemene gemeentelijke inkomsten. Ook zijn hier de algemene financieringsmiddelen, de verrekeningen met de reserves en de rentetoerekeningen opgenomen, evenals de posten voor nieuw beleid en het exploitatieresultaat.

Taakvelden

- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
- 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
- 0.10.8 Mutaties reserves - programma 8 Financiën en bedrijfsvoering

Ambities

- De gemeente Laarbeek beschikt over een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering.
- De gemeente Laarbeek kent een gezonde financiële positie.
- Wij streven naar een evenwichtige ontwikkeling van de lokale lastendruk.
- De uitvoeringsorganisatie Peel 6.1 wordt lean en op basis van business cases ingericht. Daarbij wordt onderzocht of inbreng van een taak voordelen oplevert en wat het gevolg is voor de latende organisatie. Er is sprake van een gezonde en qua omvang stabiele, latende organisatie.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- De dienstverlening aan bedrijven is verbeterd door de mogelijkheid van e-facturering. Bedrijven kunnen digitaal factureren bij de gemeente.
- Invoering van zaakgericht werken via Dimpact en benutten van alle mogelijkheden om de dienstverlening aan onze inwoners hierdoor te verbeteren.

Aanvullende toelichting

E-facturering

In 2017 is al een pilot gestart voor het werken met e-facturering, waar 20 bedrijven aan meedoen. Insteek is om dit in 2017 verder uit te bouwen en in 2018 voor het overgrote deel van onze facturen gerealiseerd te hebben.

Organisatie-ontwikkeling en bedrijfsvoering

De omgeving is volop in beweging en verandert razendsnel. Onze maatschappij is niet meer overzichtelijk en uniform. In die veelkleurige samenleving zijn eenvormige aanpakken niet meer effectief. Elk probleem vraagt zijn eigen oplossing. Wij willen hierop anticiperen en/of hierin meebewegen. Dit vraagt om ontwikkelkracht binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. In het kader van deze vele ontwikkelingen, waar de gemeentelijke organisatie voor staat, vindt er een organisatie-ontwikkeltraject plaats.

Investerings zijn nodig in de bedrijfsvoering om toekomstbestendig te zijn en te blijven.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Programma 8 - Financiën en bedrijfsvoering

	2017	2018	2019	2020	2021
Renteherziening vaste geldlening De Hoge Regt		-80	-80	-80	-80
Herinrichting van de raadszaal/ontvangsthal (incl. apparatuur) - dekking tlv algemene reserve		-pm pm			
Verhoging ozb-opbrengst 2021 met 1,3%					55
Vrijval risicobuffer Vennootschapsbelasting (Vpb)	100	100	100	100	100
- geraamde Vpb Grondexploitatie	-120	-120	-120	-120	-120
- dekking t.l.v. bestemmingsreserve grondexploitatie	120	120	120	120	120

bedragen x € 1.000,-
+ = voordeel; -= nadeel

3. Financiële kaderstelling

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op met name het financiële gedeelte. Het begint met een toelichting op de financiële situatie tot nu toe, waarna dit gevolgd wordt door actualisatie van deze financiële situatie en het doen van concrete voorstellen vanuit het college. Wij nodigen de raad uit om ook over dit deel de discussie aan te gaan om de financiële kaders helder te krijgen, die zoals gezegd zijn ver- taalslag krijgt in de begroting 2018 met bijbehorend meerjarenperspectief 2019-2021.

Doel van dit hoofdstuk is om allereerst informatie over te brengen over de meest actuele stand van de financiële zaken en vervolgens concrete voorstellen aan uw raad voor te leggen ter besluitvor- ming. Wij nodigen u uit om hierover met ons te discussiëren teneinde de 'ins en outs' van een voor- stel te bespreken en mogelijk daarmee ook het draagvlak te vergroten. Dit financieel gedeelte sluit af met een structureel sluitende begroting, zoals ook altijd de doelstelling is van onze gemeente.

3.2 Financiële beleidsuitgangspunten 2018-2021

In de voorliggende kadernota zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd voor de jaarschijven 2018- 2021 als opmaat naar de begroting 2018.

1. De basis van het meerjarenperspectief is de gewijzigde begroting 2017 (inclusief de 1^e financiële bijstelling 2017, aangevuld met de 1^e tussenrapportage 2017)
2. In de begroting 2017 is in het meerjarenperspectief 2018-2020 uitgegaan van een constant loon- en prijspeil in zowel de uitgaven als inkomsten (o.a. de berekening van de Uitkering Gemeente- fonds). Hiermee wordt ook rekening gehouden in deze kadernota.
3. De indexeringen van zowel de uitgaven (incl. het Subsidieprogramma 2016-2019) als inkomsten vinden plaats op basis van de ramingen uit de laatst bekende Macro Economische Verkennin- gen (MEV) van het Centraal Planbureau (MEV 2017 - september 2016). Als gevolg hiervan wor- den voor de ramingen in de begroting 2018 de indexeringen uit de MEV gehanteerd die betrek- king hebben op het voorafgaande begrotingsjaar, t.w. 2017.

Prijsindexering:

De prijsindexering wordt gebaseerd op de indicator 'prijs netto materiële overheidsconsumptie (Imoc)' en bedraagt 0,8%. In deze Kadernota wordt dus voorgesteld om voor 2018 deze indexe- ring op de uitgaven en inkomsten toe te passen, inclusief het Subsidieprogramma 2016-2019.

Loonindexering:

De loonindexering wordt gebaseerd op de indicator 'loonvoet sector overheid' en bedraagt 1,4%.

4. Prognose aantal inwoners / aantal woonruimten:

raming aantal inwoners:

1-1-2017	21.942 inwoners		
1-1-2018	21.962 inwoners	(+ 20 inwoners)	
1-1-2019	21.982 inwoners	(+ 20 inwoners)	
1-1-2020	22.002 inwoners	(+ 20 inwoners)	
1-1-2021	22.022 inwoners	(+ 20 inwoners)	

raming aantal woonruimten:

1-1-2017	9.257 woonruimten		
1-1-2018	9.341 woonruimten	(+ 84 woonruimten)	
1-1-2019	9.421 woonruimten	(+ 80 woonruimten)	
1-1-2020	9.475 woonruimten	(+ 54 woonruimten)	
1-1-2021	9.526 woonruimten	(+ 51 woonruimten)	

Bij de berekening van de Algemene Uitkering wordt geen rekening meer gehouden met de ver- deling naar woningen, capaciteit bijzondere woongebouwen en recreatiewoningen. De totaal- telling hiervan (=woonruimten) zoals geregistreerd via de Basisregistratie Adressen en Gebou- wen (BAG) is hierbij bepalend geworden. De ontwikkeling van het aantal woonruimten is het re- sultaat van de woningbouw-prognose van de gemeente Laarbeek.

5. Autonome reële toename van de personeelslasten als gevolg van nominale periodieke verhogingen (jaarlijks € 15.000,-) en een stelpost t.b.v. de financiële consequenties als gevolg van bevorderingen, functiewaardering, marktconforme aanpassingen etc. (jaarlijks € 10.000,-).
6. Rente interne financieringsmiddelen, voorzieningen o.b.v. contante waarde: 3,00 %
 Rente interne financieringsmiddelen, reserves en overige voorzieningen: 0,00 %
 Rente nieuwe investeringen: 2,00 %

Als gevolg van de gewijzigde BBV-wetgeving is de toegepaste rente voor de bouwgrondexploitatie met ingang van 1-1-2016 verlaagd. Daarnaast is de rentebijdrage over de interne financieringsmiddelen (behoudens de voorzieningen o.b.v. contante waarde) teruggebracht naar 0%.

7. De afschrijvingen zijn tegen dezelfde termijnen doorgerekend als in de begroting 2017. Nieuwe investeringen worden afgeschreven op basis van het gestelde in artikel 6 van de 'Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014' ex artikel 212 gemeentewet.
8. Autonome toename onderhoudskosten o.a. door toename m² bestrating en plantsoenen, aantal lichtmasten e.a. gemiddeld € 25.000,- per jaar (€ 15.000,- wegen en € 10.000,- bos, natuur en landschapsbeheer).
9. Autonome toename opbrengst onroerende zaakbelastingen in verband met nieuw- en verbouw gemiddeld € 18.000,- per jaar (woningen: € 11.000 / niet-woningen: € 7.000).
10. Bij de doorrekening van de hoogte van het Gemeentefonds is rekening gehouden met:
- het meerjarenperspectief genoemd in de meicirculaire 2016, de aanpassingen in de septembercirculaire 2016 en de decembercirculaire 2016 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK);
 - de ontwikkeling van het aantal inwoners;
 - de ontwikkeling van het aantal woonruimten;
 - methode constante lonen en prijzen.
11. Het budget voor 'incidentele onvoorziene lasten' wordt jaarlijks geraamd op € 45.000,-.
12. Het budget voor 'structurele onvoorziene lasten' is geraamd op € 15.000,- per jaar voor de periode 2018 t/m 2021.
13. Het budget voor 'incidenteel (overig) nieuw beleid' is geraamd op jaarlijks € 40.000,-.
14. Het budget 'structureel (overig) nieuw beleid' is geraamd op jaarlijks € 0,- voor de periode 2018 t/m 2021.
15. Voor vervangingsinvesteringen voor de periode 2018 t/m 2021 zijn de volgende structurele stelposten jaarlijks opgenomen:
- vervangingsinvesteringen openbare verlichting: € 15.000,-
 - overige vervangingsinvesteringen: € 15.000,-

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
3.3 Financieel meerjarenperspectief 2017-2021					
1. Budgetprognose bij ongewijzigd beleid					
1.1 Saldo begroting 2017 (incl. dekkingsplan & incl. septembercirculaire 2016)	-777	-777	-777	-777	-777
1.2 Meerjarenraming 2018 t/m 2020 (begroting 2017) (Zie bijlage 3 op blz. B7 en financieel meerjarenperspectief op bladzijde 20-21 van de Programmabegroting 2017)		277	242	413	413
1.3.a Ontwikkelagenda begroting 2017; periode 2018 t/m 2021		-75	-75	-75	-55
1.3.b Overige voorstellen begroting 2017; periode 2018 t/m 2021		25	50	75	150
1.4 1^e financiële bijstelling 2017 (decembercirculaire Gemeentefonds 2016) In de 1 ^e financiële bijstelling 2017 heeft de verwerking plaatsgevonden van de budgettaire gevolgen van de decembercirculaire Gemeentefonds 2016 voor het dienstjaar 2017 waarbij de bijstelling 2017 ten gunste is gebracht van het geraamd rekeningresultaat 2017. (raadsbesluit:: 20 april 2017)	6				
Totaal onderdeel 1	-771	-550	-560	-364	-269
2. Bijstellingen op basis van nadere gegevens en ontwikkelingen					
2.1 Ontwikkeling uitkering uit het Gemeentefonds					
a. <u>Septemercirculaire Gemeentefonds 2016</u>					
Bij de vaststelling van de begroting 2017 is tevens in het dekkingsplan direct de budgettaire gevolgen verwerkt van de septemercirculaire 2016 over het jaar 2017 en constant doorgetrokken tot en met 2020 (zie 1.1). De budgettaire gevolgen voor de jaren 2018 t/m 2020 dienen nog te worden bijgesteld in deze Kadernota.		222	334	323	323
b. <u>Decembercirculaire Gemeentefonds 2016</u>					
Bij het uitkomen van de decembercirculaire 2016 is tevens via een Raadsinformatiebrief een notitie uitgebracht over de budgettaire gevolgen hiervan over de jaren 2017 t/m 2020. Het financieel effect voor 2017 is reeds verwerkt in de 1 ^e financiële bijstelling 2017. De budgettaire gevolgen voor de jaren 2018 e.v. zouden worden betrokken bij de samenstelling van deze Kadernota 2018.		6	6	6	-66
Aangezien in bovenstaande berekening ook de ontwikkeling van de uitkering Gemeentefonds 2021 is opgenomen, is het voor een juist beeld noodzakelijk om aanvullend de ontwikkeling in de uitgaven bij ongewijzigd beleid voor het jaar 2021 op te nemen:					
- structurele onvoorziene lasten					-15
- jaarlijkse periodieke verhogingen salarissen					-15
- personele bevorderingen					-10
- autonome stijging budget onderhoud wegen					-15
- autonome stijging budget onderhoud bos, natuur en landschapsbeheer					-10
- verkiezingen					-25
- autonome toename ozb-opbrengst					18
- stelpost vervangingsinvesteringen algemeen					-15
- stelpost vervangingsinvesteringen openbare verlichting					-15
2.2 VRBZO; extra bijdrage a.g.v. Business Case Innovatie Bluswatervoorziening In de Kadernota 2018 van de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is aangegeven om m.i.v. 2018 over te gaan tot het uitvoering geven aan de Business Case Innovatie Bluswatervoorziening. Hiermee is een totaalbedrag gemoeid van € 199.782,-. Voor de gemeente Laarbeek betekent dit een extra bijdrage van structureel € 5.500,-.		-6	-6	-6	-6
2.3 Vervallen onttrekking reserve Hypotheekfonds Nederlandse Gemeenten Met ingang van 2021 vervalt de jaarlijkse dekking uit de reserve HNG ter grootte van een onttrekking van € 121.000,-.					-121
2.4 Effect Meicirculaire Gemeentefonds 2017 De Meicirculaire 2017 Gemeentefonds zal als onderdeel van deze kadernota verwerkt worden, zodat alle relevante informatie tijdens de algemene beschouwingen beschikbaar is. Voor nadere inhoudelijke informatie wordt verwezen naar de raadsinformatiebrief hierover.	150	122	153	118	144

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
2.5 Begroting 2018 Senzer					
Het 1 ^e concept-Ondernemingsplan 2018 en Meerjarenbegroting van Senzer (AB: 19 april 2017) leidt tot noodzakelijke budgettaire bijstellingen.					
Gezien de ontwikkelingen van het bestand uitkeringsgerechtigden wordt de algemene bijdrage 2018 verhoogd als gevolg van een 5%-stijging (trap op). In 2021 wordt weer een daling verwacht van 5% (trap af), waardoor in dat jaar de algemene bijdrage weer verminderd kan worden.		-37	-37	-37	0
Daarnaast wordt een structurele financiële oplossing van de VSO-PRO leerlingen verwerkt. Deze groep valt ook binnen de te realiseren IBA's (Indicatie Baan Afspraak). De financiering hiervan vindt niet plaats binnen de BUIG. Verwacht wordt dat het aantal plaatsingen de komende jaren kan toenemen van 38 (eind 2018) naar 70 (eind 2021).		-2	-19	-24	-28
Totaal onderdeel 2	150	305	431	380	144
Geraamde saldi (totaal onderdelen 1 t/m 2)	-621	-245	-129	16	-125

3.4 Dekkingsplan 2017-2020 (begroting 2017)

1. Opbrengst Onroerendezaakbelastingen					
In het lopende dekkingsplan van de begroting 2017 is een stijging van de ozb-opbrengst ingerekend van jaarlijks 3% over de periode 2018 t/m 2020.		116	236	360	360
2. Opbrengst diverse leges					
In het dekkingsplan van de begroting 2017 is voor de periode 2017-2020 rekening gehouden met een verhoging van de opbrengst bouwleges met jaarlijks 2% en een verhoging van de opbrengst overige leges met jaarlijks 5%, voor zover mogelijk.		12	24	36	36
Totaal dekkingsplan tekorten	0	128	260	396	396
Meerjarenprognose saldi, ná uitvoering dekkingsplan	-621	-117	131	412	271

3.5 Samenvatting financieel meerjarenperspectief 2017-2021

Budgetprognose					
1. Prognose bij ongewijzigd beleid	-771	-550	-560	-364	-269
2. Bijstellingen op basis van nadere gegevens en ontwikkelingen	150	305	431	380	144
Geraamde saldi	-621	-245	-129	16	-125
Dekkingsplan					
1. Opbrengst Onroerendezaakbelastingen	0	116	236	360	360
2. Opbrengst diverse leges	0	12	24	36	36
Totaal Dekkingsplan	0	128	260	396	396
Meerjarenprognose saldi, ná uitvoering dekkingsplan	-621	-117	131	412	271

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
3.6 Voorstel aanvullende bijstellingen en maatregelen 2017-2021					
Actualisatie Ontwikkelagenda					
1. Huisvesting statushouders / vluchtelingen (Programma 3)					
Vrijval investering € 1 miljoen, kapitaallasten (afschrijving 2% in 10 jaar) Indien nodig incidentele middelen hiervoor vrijmaken	120	120 pm	120	120	120
2. Facilitering voortgezet onderwijs (Programma 4)					
Lange termijnvoorziening Commanderiecollege: Hier wordt zeer indicatief van een bedrag van € 2 miljoen uitgegaan.	0	-2.000	0	0	0
Voorgesteld wordt om deze investering eventueel via de algemene reserve te dekken, waarbij bij een definitief voorstel ook bekeken zal worden of (gedeeltelijke) dekking in de grondexploitatie mogelijk is.	0	2.000	0	0	0
Hogere (tijdelijke) algemene uitkering door stijging leerlingaantallen (57 x ±€ 750,-) tot maximaal 562 leerlingen in 2019 (cfm. leerlingenprognose) en daarna aflopend.	0	23	43	33	23
3. Economische zaken (Programma 5)					
Innovatiehuis ten laste van Economische Agenda					
Laarbeek wil graag mee doen in de opzet en ontwikkeling van het Innovatiehuis. Insteek is om de middelen hiervoor te dekken vanuit de vorig jaar beschikbaar gestelde middelen voor de Economische Agenda.	0	0	0	0	0
Inzet vrijval middelen Peelnetwerk en Rijk Dommel en Aa voor Innovatiehuis					
Echter gegeven het feit dat de Economische Agenda qua middelen aflopend is (2020 € 90.000,-, 2021 € 70.000,-, 2022 € 50.000,-, 2023 € 20.000,- en vanaf 2024 € 0), zijn voor het in stand houden van het Innovatiehuis op lange termijn nog extra middelen nodig. De eerder gereserveerde middelen voor het Peelnetwerk en Dommel en Aa kunnen vrijvallen respectievelijk vanaf 2018 en vanaf 2019. Voorgesteld wordt om deze middelen vanaf 2023 deels en vanaf 2024 helemaal in te zetten voor de instandhouding van het Innovatiehuis.	0	14	28	28	28
Ondernemersfonds					
Bijdrage gemeente in ondernemersfonds is € 14.800,- lager dan het geraamde bedrag van € 22.000,-. Dit leidt tot een structureel voordeel dat in de tussenrapportage wordt verwerkt en voorgesteld wordt nu om dit in te zetten in deze kadernota.	15	15	15	15	15
4. Vervanging asbestdak Manege De Raam Lieshout ten laste van Accomodatievraagstukken (sport)verenigingen uit Ontwikkelagenda (Programma 4)					
Er zijn afspraken gemaakt met Manege de Raam te Lieshout voor vervanging van het dak. Indicatief wordt uitgegaan van een investering voor de gemeente van € 100.000,-, hetgeen leidt tot jaarlijkse kapitaallasten van € 6.000,- (25 jaar/2%)	-6	-6	-6	-6	-6
Voor accommodatievraagstukken was een bedrag van € 75.000,- structureel geraamd, waarvan nu € 6.000,- wordt ingezet als dekking voor het dak van de manege. Dit betekent dat in de Ontwikkelagenda voor overige accommodatievraagstukken nog een bedrag van € 69.000,- resteert.	6	6	6	6	6
5. Risico's Participatiewet / Buig-middelen (buffer) (Programma 5)					
Nu het 1e concept-Ondernemingsplan 2018 en de meerjarenbegroting van Senzer vertaald is in noodzakelijke budgettaire bijstellingen van € 37.000 van 2018 tot en met 2020 en er een structurele financiële oplossing verwerkt is van de VSO-PRO leerlingen, oplopend tot € 70.000,- in 2021 is deze risicobuffer minder nodig. Zie voor een nadere toelichting op de bijstellingen voor Senzer bij onderdeel 2.5.					
Vrijval risicobuffer Participatiewet / BUIG-middelen	150	125	100	75	0
Overige voorstellen					
1. Opstellen beheerplannen openbare ruimte (Programma 2)					
Voor het opstellen van een aantal beheerplannen (vijvers en waterpartijen, bruggen en vlonders en slotenbeheer) zijn eenmalige middelen nodig. Daarna kan aan de hand van een keuze uit kwaliteitsniveaus/scenario's keuzen gemaakt worden over het niveau van uitvoering van het beheer.					
Voorgesteld wordt om eenmalig in 2018 een bedrag te ramen van € 50.000,- voor het opstellen van deze beheerplannen.	0	-50	0	0	0
De meerjarige financiële consequenties van uitvoeringsmaatregelen van de verschillende beheerplannen worden vooralsnog als pro memoriepost geraamd en ingevuld zodra een specifiek plan klaar is.	0	0	pm	pm	pm

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
2. Actualisatie beleids-/beheerplan verhardingen (Programma 2)					
Er wordt voorgesteld om externe expertise in te huren voor het opstellen van het beleidsplan verhardingenbeheer 2017, waarvan de kosten worden ingeschat op € 25.000,- incidenteel in 2017.	-25	0	0	0	0
Aangezien het college hier nog keuzen in moet maken en de inhoudsdiscussie nog gevoerd moet worden, wordt hier een indicatief bedrag opgenomen.	0	-112	-134	-157	-179
3. Openbare verlichting (Programma 2)					
Het college heeft voor het opstellen van het beleidsplan openbare verlichting in het licht van duurzaamheid gekozen voor het scenario 4 'optimale inzet en aandacht' met een hoog ambitieniveau voor de openbare verlichting. Voorgesteld wordt om hiervoor een extra investering te doen van € 2,4 miljoen verspreid over 5 jaar, hetgeen leidt tot extra kapitaallasten van € 27.000,- in 2017 oplopend tot € 144.000,- in 2024. Deze investering leidt ook tot een energiebesparing van € 13.000,- in 2018 oplopend tot maximaal € 65.000,-. Het gesaldeerde bedrag van de kapitaallasten van de investering minus de energiebesparing is opgenomen in deze kadernota als extra financiële last en bedraagt € 14.000,- in 2018 oplopend tot € 79.000,- vanaf 2024.	0	-14	-28	-43	-57
Daarnaast is er sprake van een boekwaarde van de huidige armaturen, die nu binnen 5 jaar vervangen worden. Voorgesteld wordt om deze in vijf jaarlijkse tranches van € 233.000,- af te boeken voor een totaalbedrag van circa € 1,2 miljoen en dit nadeel te dekken uit de algemene reserve gedurende vijf jaar. Doordat deze boekwaarde van de huidige armaturen in 5 jaar wordt afgeboekt, leidt dit aan de andere kant weer tot vrijval van de bijbehorende kapitaallasten ad € 15.000,- in 2018 tot € 73.000,- in 2024. Voorgesteld wordt om deze voordelen jaarlijks terug te storten in de algemene reserve, waardoor na 15 tot 20 jaar de volledige terugstorting van de oorspronkelijke € 1,2 miljoen is gerealiseerd.					
		<i>Onttrekking van € 1,2 miljoen uit algemene reserve</i>			
		<i>Terugstorting in alg.res. van vrijval kapitaallasten 15-20 jr</i>			
4. Beeldkwaliteit onkruidbestrijding (milieuvriendelijk) (Programma 2)					
Gebleken is dat het budget voor het onkruidbeheer op de verhardingen het afgelopen jaar 2016 uitgevoerd door Blink, niet voldoende was om het afgesproken kwaliteitsbeeld te handhaven. Sinds 2016 is chemische onkruidbestrijding niet meer toegestaan. Willen we het huidige afgesproken kwaliteitsbeeld handhaven dan zullen er extra middelen nodig zijn. Er is dan een bedrag nodig van € 125.000,-, terwijl er een bedrag van € 94.000,- beschikbaar is. Dit vraagt om een extra bijdrage van structureel € 31.000,- vanaf 2018, aangezien voor 2017 eenmalig middelen beschikbaar zijn gesteld.	0	-31	-31	-31	-31
5. Uitbesteding groenonderhoud aan SW-bedrijf (Programma 2)					
Door de raad is het alleenrecht voor groenonderhoud opnieuw toegekend aan een SW-bedrijf in het licht van de Participatiewet. Aangezien de kostprijzen de afgelopen jaren nogal zijn gestegen ten opzichte van ons oude contract, leidt het nieuwe contract met Senzer tot hogere structurele kosten ad € 60.000,-.	-60	-60	-60	-60	-60
6. Beheerovereenkomst Bosgroep Zuid-Nederland (Programma 2)					
Na de positieve ervaringen van de afgelopen jaren heeft het college besloten om voor de periode 2016-2021 opnieuw een beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid Nederland af te sluiten voor het beheer van de gemeentelijke bos-, natuur- en landschapsgebieden. De beheerovereenkomst biedt veel ruimte voor participatie en de inzet van vrijwilligers. Dankzij het positieve resultaat in de afgelopen beheerperiode kan het financiële tekort dat volgens de begroting zou ontstaan opgevangen worden. Wel dient het bedrag dat eerder onterecht werd aangemerkt als structureel voordeel, weer bijgeraamd te worden. Dit zal in de kadernota 2018 worden voorgesteld. Mocht de raad hiermee niet instemmen dan kan het ambitieniveau van de beheerovereenkomst zonder financiële of juridische consequenties tussentijds aangepast worden.	0	-25	-25	-25	-25
7. Ontvangst schadevergoeding van schade aan bomen door aanleg glasvezel (Programma 2)					
- Gedeeltelijke storting in bomenfonds voor vervanging bomen	400	0	0	0	0
- Toevoeging aan algemene reserve ter compensatie ambtelijke uren	-200	0	0	0	0
	-200	0	0	0	0
8. Revitalisering woonwagencentrum Aarle-Rixtel (Programma 2)					
Alle woonwagencentra in Laarbeek zijn inmiddels gerenoveerd, behalve die van Aarle-Rixtel. Nadere beschouwing heeft er toe geleid dat overdracht aan de woningstichting niet direct voor de hand ligt. Voorgesteld wordt om het woonwagencentrum te revitaliseren door de openbare ruimte, de weg en de speelplek op te knappen. Voor deze revitalisering is eenmalig circa € 30.000,- nodig en voorgesteld wordt om deze hiervoor beschikbaar te stellen.	0	-30	0	0	0

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
9. Revitalisering Kerkplein Aarle-Rixtel (Programma 2)					
Voor een eventuele revitalisering van het Kerkplein wordt gekeken of samen met het Parochiebestuur nieuwe plannen gemaakt kunnen worden. Vooralsnog is hiervoor een pro memoriepost opgenomen.	0	pm	pm	pm	pm
10. Aanpak Oranjeplein Mariahout (Programma 2)	0	-620	0	0	0
De centrumgebieden in de Laarbeekse kernen zijn - met uitzondering van het Oranjeplein in Mariahout - in het laatste decennium heringericht en gerevitaliseerd. Het Oranjeplein ontbeert nu de zo noodzakelijke samenhang en oogt vermoeid. Jammer, want de functionele en belevingswaarde van een plein voor een dorp zijn groot. Zorg om het Dorp heeft in januari 2012 de plannen voor het centrum ontvouwd maar is niet in staat gebleken om dit plan een vervolg te geven. Het ontbreekt het platform verklaarbaar aan geld, expertise en ervaring bij dit soort processen. MTD Landschapsarchitecten uit Den Bosch heeft in 2017 op verzoek van de gemeente een gedragen pleinontwerp vervaardigd waarbij de verschillende compartimenten van het plein op fraaie wijze met elkaar in verbinding worden gebracht, aansluitend bij de aanpak van het processiepark. En dat in goed overleg met Zorg om het Dorp, de onder dit platform ressorterende werkgroepen en belangstellende bewoners. Want zoals we weten, dat is de kracht van Mariahout: samen de schouders onder een uitdaging. Daadwerkelijke herinrichting van het plein is voorzien in 2018. Eerste indicatie van de kosten bedragen € 620.000,-, waarvan de dekking ten laste van de algemene reserve.	0	620	0	0	0
11. Bijdrage in aanpassingskosten voormalige schoolwoningen Jan van Rixtelstraat Aarle-Rixtel (Programma 4)					
Met Stichting De Eenbes is een intentieovereenkomst gesloten waarin is vastgelegd dat beide partijen (gemeente en Eenbes) gezamenlijk een haalbaarheidsonderzoek gaan uitvoeren naar de voormalige schoolwoningen aan de Jan van Rixtelstraat. Dit onderzoek moet uitwijzen of deze woningen geschikt kunnen worden gemaakt als een volwaardig, toekomstbestendig schoolgebouw. Dit gebouw moet dan in de plaats komen van het schoolgebouw van basisschool de Brukelum. Een ruwe inschatting van de mogelijke bijdrage van de gemeente in de aanpassingen bedraagt € 150.000,-. Dit leidt tot kapitaallasten van € 9.000,- (25 jr/2%).	0	-9	-9	-9	-9
12. Uitwerking samenwerkingsconvenant Taalhuis Laarbeek 2017-2021 (Programma 5)					
Op 15 mei 2017 is het Taalhuis in Laarbeek geopend. Dit is een laagdrempelig inlooppunt voor professionals, vrijwilligers en laaggeletterden waar men terecht kan met vragen over laaggeletterdheid (signaleren, doorverwijzen, etc.). Verder zijn we (Vierbinden, Bibliotheek, ROC ter Aa en Stichting lezen en schrijven) bezig met een actieplan om de geletterdheid daadwerkelijk te bevorderen in Laarbeek. Momenteel is niet bekend hoeveel dit gaat kosten maar dat hiervoor structurele middelen moeten komen, is zeker. Naar schatting zal het gaan om een bedrag van structureel € 30.000,-.	-30	-30	-30	-30	-30
Inzet niet bestemde stelposten AWBZ en Participatiewet als gedeeltelijke dekking (zie onder dekking bij Super Sociaal).	19	19	19	19	19
13. Project 'Super Sociaal' in Laarbeek (Programma 5)					
Gestart wordt met een pilot van een jaar. Gedurende deze periode wordt in zee gegaan met Stichting Super Sociaal. Voor het uitvoeren van extra werkzaamheden heeft de gemeente vanaf 2014 en 2015 via de circulaire gemeentefonds op het gebied van de AWBZ en Participatiewet onderstaande bedragen structureel vanuit het Rijk ontvangen. Deze bedragen staan nu nog open en hebben nog geen definitieve bestemming gekregen. Het betreft restant gevolgen AWBZ-pakketmaatregelen, individuele studietoelage Participatiewet, uitvoeringskosten Participatiewet en uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw.	-21	-21	-21	-21	-21
De diverse nog niet bestemde stelposten op het gebied van de AWBZ en Participatiewet bedragen totaal € 39.785,- vanaf 2017. Voorgesteld wordt, als na evaluatie blijkt om de pilot voort te zetten, deze stelposten voor een bedrag van € 21.000,- op een andere wijze te bestemmen en deze middelen structureel als dekking in te zetten voor de rijdende winkel voor minima in Laarbeek en de rest vrij te laten vallen. Voor de resterende middelen wordt voorgesteld om deze in te zetten als dekking voor het Taalhuis.	21	21	21	21	21
14. Invulling participatiewet als werkgever (Programma 5)					
De gemeente Laarbeek moet ook aan het quotum voldoen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans op een baan te geven. Momenteel zijn er vier medewerkers vanuit Senzer gedetacheerd bij ons. Voorgesteld wordt voor de kosten hiervan afzonderlijke middelen ter beschikking te stellen, aangezien hun inzet anders niet gecontinueerd kan worden.	0	-50	-50	-50	-50

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
15. Begeleiding mensen naar werk (Programma 5)					
Senzer en Vierbinden hebben samen een plan in voorbereiding om bemiddeling tot stand te brengen in het licht van de Participatiewet. De kosten van deze bemiddeling kunnen deels uit het lokale Participatiebudget worden gedekt. Daarnaast is er de intentie om statushouders snel aan het werk te helpen. Aangezien de verwachting is dat deze doelgroep zal afnemen, is er ook een afnemend bedrag opgenomen; € 150.000,- in 2018 aflopend naar € 80.000,- 2021. Voor de periode 2022 en verder wordt vooralsnog pm geraamd met het oog op de mogelijke inzet van lokale middelen.	0	-150	-120	-100	-80
16. Kinderarmoede (Programma 5)					
Opzetten en uitvoeren maatregelen voor het bestrijden van kinderarmoede.	-76	-76	-76	-76	-76
Inzetten van geormerkte middelen hiervoor vanuit het Rijk	76	76	76	76	76
17. WEAREFOOD (Programma 5)					
Brabant is de Europese regio van gastronomie in 2018. Vanuit de provincie is er dan ook een programma ontwikkeld dat fors inzet op het neerzetten van Brabant op het gebied van food. Er zijn veel ideeën om ook als Laarbeek/de Peel hierbij aan te haken en onszelf in de etalage te zetten. Daarbij is dit programma ook een goed vliegwieltje om de samenwerking in de Peel op het gebied van toerisme/recreatie en economie een boost te geven. We hebben namelijk allemaal iets met food en allerlei bedrijven/spelers lopen ook warm voor dit thema. WEAREFOOD2018 vindt aansluiting bij onze beleidsdoelstellingen: samen/ educatief/ duurzaam zoals in diverse van onze beleidsplannen (duurzaamheidsprogramma, economische agenda, wmo-beleidsplan, et cetera) naar voren komt. De kosten voor WEAREFOOD bedragen eenmalig € 15.000,- in 2018.	0	-15	0	0	0
18. Kunst en Cultuurhistorie / Monumentenbeleid (Programma 2)					
Een aantal jaar geleden zijn de middelen voor cultuurhistorie en monumentenbeleid in het licht van de bezuinigingen geschrapt, te weten een bedrag van € 48.000,-. Voorgesteld wordt om dit terug te draaien in het licht van een toekomstbestendig Laarbeek en hier nadere invulling aan te geven.	0	-48	-48	-48	-48
19. Afwikkeling resterende taken transitie voormalig SRE naar gemeenten (Programma 7)					
In 2014 heeft de taken transitie plaatsgevonden van het voormalige SRE (nu: MRE; Metropool Regio Eindhoven) naar de gemeenten. Inmiddels zijn diverse taken opnieuw vormgegeven (Gezonde Leefomgeving, GEO en VTE en Recreatieve routes). De resterende middelen kunnen vrijvallen.	0	29	29	29	29
20. Rentehervorming vaste geldlening De Hoge Regt (Programma 8)					
Per 10 april 2018 loopt een vaste geldlening af welke is verstrekt aan De Hoge Regt BV. De restant-grootte hiervan bedraagt € 4 miljoen tegen een rentepercentage van 4%. Gelet op het huidige renteniveau wordt bij de herfinanciering hiervan een financieel risico gelopen. Uitgaande van een verwachte nieuwe rente van circa 2% is er sprake van een nadeel c.q. nadelig risico van € 80.000,- bij de herfinanciering.	0	-80	-80	-80	-80
21. Investeren in bedrijfsvoering, verbetering dienstverlening (Programma 7+8)					
Er is een keuze gemaakt om een nieuw zaakstelsel te implementeren voor alle klantcontacten en informatiestromen, omdat ons huidige postsysteem niet langer ondersteund wordt. Dit betekent meer digitale dienstverlening voor onze inwoners en de mogelijkheid voor hen om op termijn op elk moment te kijken wat de status is van een ingediend verzoek/aanvraag/melding. Om dit in de toekomst mogelijk te maken, wordt voorgesteld om te investeren in de bedrijfsvoering en de dienstverlening en hiervoor extra structurele middelen beschikbaar te stellen van € 67.000,-.	0	-67	-67	-67	-67
22. Herinrichting van de raadszaal en ontvangsthal (incl.apparatuur) (Programma 8)					
Momenteel wordt een procesaanpak voorbereid voor de herinrichting van de raadszaal en de ontvangsthal, waarbij het in de raadszaal met name het meubilair en de apparatuur betreft en in de ontvangsthal aanpassingen om het meer een gastvrije ontmoetingsplek te laten zijn. Omdat nog niet duidelijk is hoe groot het benodigde bedrag zal moeten zijn, wordt de investering vooralsnog pm geraamd.	0	-pm	0	0	0
Dekking ten laste van de algemene reserve	0	pm	0	0	0
23. Verhoging ozb-opbrengst 2021 (Programma 8)					
Voorgesteld wordt om de opbrengst onroerende zaakbelastingen in de jaarschijf 2021 te verhogen met 1,3%.	0	0	0	0	55

Omschrijving	(bedragen x € 1.000,-)				
	2017	2018	2019	2020	2021
24. Vrijval risicobuffer Vennootschapsbelastingen (Vpb) (Programma 8)					
Met de plicht voor gemeenten om vennootschapsbelastingen (Vpb) te betalen, is er een risicobuffer opgenomen van € 100.000,- voor deze kosten. Echter meer en meer wordt duidelijk dat de Vpb-plicht bij onze gemeente vooral bij de grondexploitatie leidt tot kosten, die ook afgedekt kunnen worden uit de reserve grondexploitatie. Voorgesteld wordt derhalve om de eerder gevormde risicobuffer in de exploitatie van de gemeentebegroting vrij te laten vallen.	100	100	100	100	100
De geraamde Vennootschapsbelasting (Vpb) wordt voor de grondexploitatie geraamd op gemiddeld € 120.000,- per jaar.	-120	-120	-120	-120	-120
De dekking hiervan kan plaatsvinden door een zelfde beschikking over de bestemmingsreserve grondexploitatie.	120	120	120	120	120
25. Verhoging opbrengst overige leges 2021 (Programma 6)					
In het dekkingsplan is tot op heden rekening gehouden met een stijging van de opbrengst diverse leges over de periode t/m 2020. Voorgesteld wordt nu voor het jaar 2021 een zelfde verhoging van de opbrengst bouwleges en overige leges toe te passen; bouwleges 2% en overige leges 5% daar waar mogelijk.	0	0	0	0	12
26. Bijstelling opbrengst bouwleges (Programma 2)					
De jaarrekening laat nu weer een positief resultaat zien met betrekking tot de opbrengst van de bouwleges van € 150.000,- nadat de opbrengst een aantal jaren geleden fors neerwaarts is bijgesteld. De woningbouwprogramma-prognoses laten zien dat een positieve bijstelling van de bouwleges van € 150.000,- extra opbrengst ten opzichte van de huidige raming verantwoord is.	0	150	150	150	150
Totaal mutaties a.g.v. aanvullende bijstellingen en maatregelen	289	-176	-78	-131	-165
Meerjarenprognose saldi, ná aanvullende bijstellingen en maatregelen	-332	-293	53	281	106

(bedragen x € 1.000,-)

	Kadernota 2018-2021					Globale prognose 2022-2026				
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
21. Verbetering dienstverlening	0	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-67
22. Herinrichting raadszaal en ontvangsthal (incl.apparatuur)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23. Verhoging ozb-opbrengst 2021	0	0	0	0	55	55	55	55	55	55
24. Vrijval risicobuffer Vennootschapsbelastingen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
25. Verhoging opbrengst overige leges 2021	0	0	0	0	12	12	12	12	12	12
26. Bijstelling opbrengst bouwleges	0	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Totaal voorgestelde aanvullende bijstellingen en maatregelen 2017-2021	289	-176	-78	-131	-165	-132	-179	-226	-248	-271
SALDI NÁ AANVULLENDE BIJSTELLINGEN EN MAATREGELEN (+=overschot / -=tekort)	-332	-293	53	281	106	49	-98	-260	-422	-445